

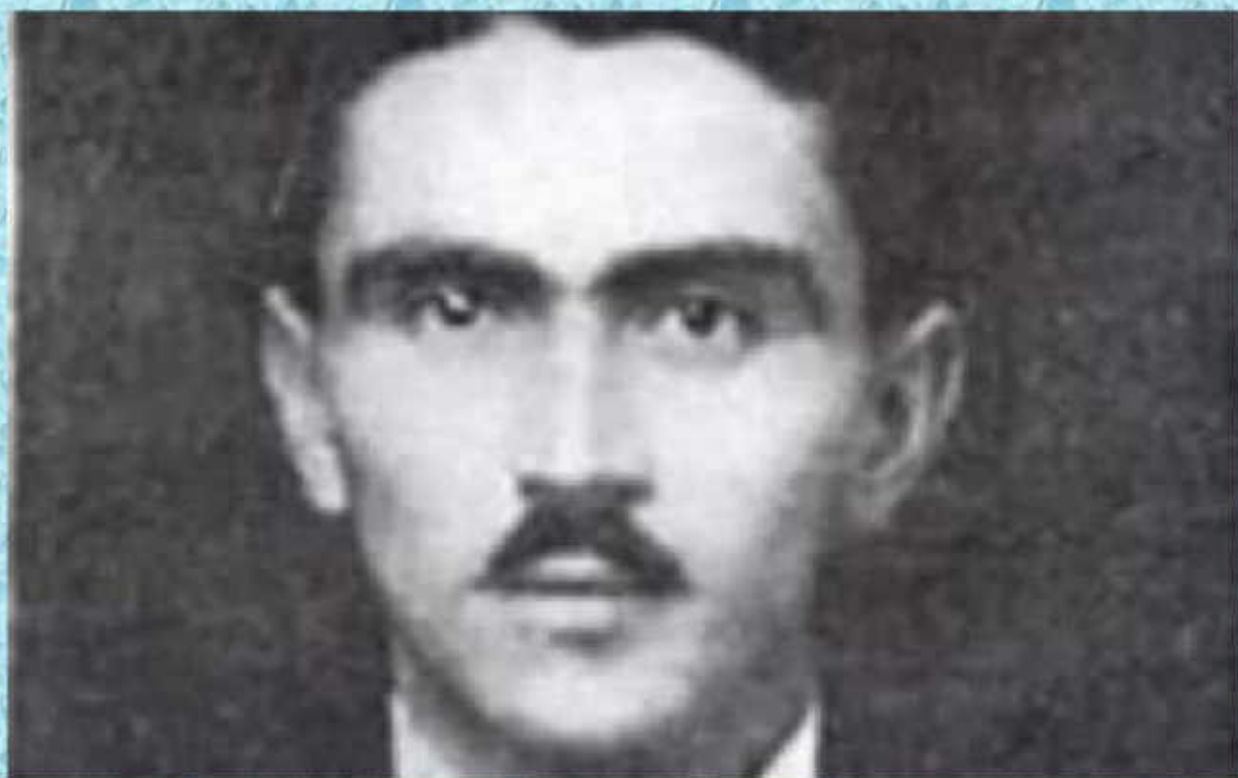
Број 28

Година III

Април 2016.

Излази месечно

Заборављени песници

Душан Васиљев

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уреднички колегијум
Ђуро Маричић
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић
Гордана Димитријевић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор
Јелена Глишић

Контакт

poetryaz@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417 (Online)
COBISS.SR-ID 204386828
Суштина поетике, електронски часопис
(2013)

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Први број је објављен
23. новембра 2013. Године

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Сарджај

Уводна реч.....	7
Сећање на Војислава Илића	8
ЉУБИМ ТЕ, ДУШО	8
Сећање на Мешу.....	9
ПИСМО МЕШЕ СЕЛИМОВИЋА СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ ИЗ НОВЕМБРА 1976.	9
Ту око нас Боро Капетановић	11
Песме у прози Рајица Марковић	16
СВЕ ЈЕ ПОШЛО НАОПАКО	16
НЕПОНОВЉИВИ СЛУЧАЈ	16
ДА НЕ БЕШЕ ЉУДСКОГ СЛУЧАЈА.....	17
СУНЦОЛИКА	17
Поетски времеплов	18
Милан Кундера	18
Габријела Мистрал	19
Шарл Бодлер.....	20
Халил Џубран	21
Војислав Илић	22
Сима Пандуровић	23
Владимир Мајаковски	24
Меша Селимовић.....	25
Заборављени песници Душан Васиљев	26
ОДМОР.....	27
ГРОЗНИЦА	28
ПОСЛЕДЊИ САСТАНАК.....	29
СВЕТЕ МОЈЕ НЕДЕЉЕ.....	30
ЧОВЕК ПЕВА ПОСЛЕ РАТА.....	31
Шаљиве приче	32
Ђура Шефер Сремац - ЂАВОЉЕ ТИКВЕ.....	32
Милан Куриџа - ДРВОСЈЕЧИНА ЉУБАВ	34

Ослушкивање ветра Ирена Бодић	36
***	36
***	37
СТАНА	38
***	39
***	40
ЋУД	40
Да не заборавимо	41
Басне Доситеј Обрадовић	41
СЛАВУЈ, КУКАВИЦА И МАГАРАЦ	41
КУРЈАК И ЈАГЊЕ	41
ДИВЉА ЈАБУКА И РУЖИЦА	42
ЛИСИЦА И РОДА	42
Мачванска поетеса Милена Ћировић	44
ЗАБОРАВ	44
ПУТ ДО ПАКЛА	44
ЖЕЉА	45
ПРЕКАСНО	45
БИОГРАФИЈА	46
Есеј Сандра С. Шумоња	47
Књижевна и историјска истина у роману	47
<i>ДЕЦА ПОНОЋИ</i> Салмана Руждија	47
Афоризми	53
Абдурахман Халиловић - Ахил	53
Зоран Додеровић	54
Критика	56
Страст моје мајке Џуди Фајфер	56
Легенда која живи Владислав Петковић Дис	58
ЈЕСЕН	59
ТРЕЋА ПЕСМА	60
ПРВИ СУСРЕТ	61

ПИЈАНСТВО.....	62
МОЖДА СПАВА.....	63
Поезија за децу Предраг Бјелошевић.....	65
КОВРЦАВА ТАЧКА	65
СЛОН КУЋЕПАЗИТЕЉ.....	67
ПЈЕСМА О КАЖУ	67
БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН	68
ПРВИ КОРАК.....	69
Приказ Драгана Зорић	70
Мотив жене у песништву Милана Ракића	70
ДАЛИДА ¹	74
Опасне песме Михајло Орловић	76
СЛИКАМ СВОГ СИНА	76
КАМЕН	77
ОПАСНЕ ПЕСМЕ	78
ДАН КАДА СМО СЕ СМЕЈАЛИ РАТУ.....	79
Биографија	80
Три приче	81
Зоран Стевић - ЉУБАВНА ХИМНА	81
Радован Синђелић - УЛИЦА ФЕХЕРВАРИ	82
Мирко Кекић - РУМЕНИ НОКТУРНО.....	88
Поезија нашег времена	94
ТРАГ	94
ПРЕСУДНА БИТКА	95
СТОЛИЦА	95
ТРАГОВИ	96
СМИРАЈ.....	97
ТАЈАНСТВО ЉУБАВИ.....	98
ЖЕНА СТИЈЕНА	99
ЈЕСЕН ЖИВОТА	100
ВРИЈЕМЕ ЧУДА.....	101

Епиграми	102
Никола ЧД Пешић	102
Даница Машић	104
Ђурин кутак	106
ЂУРИН ПРВИ РОМАН - <i>Генијални пас Сити</i>	106
ПОЛУДЈЕЛЕ ФУРИЈЕ ЈУРНУШЕ НА НАС.....	106
КАО НАГЛО ПРОЦВЈЕТАО ЦВИЈЕТ КАКТУСА	109
Енеини дамари.....	113
Цртице из живота	113
Трагови времена	114
Уредничково ћоше.....	116
СТРАХОВИ	116
ПОЕТСКИ КРУГОВИ.....	117
НОЋ У НОЋИ	118

Уводна реч

Светски дан поезије је био и прошао. Поезија остаје. Не кажем то тек да бих нешто рекао, већ што се 21. марта, откад је 1999. године поезија добила свој дан у светским размерама, широм света одржавају шаренолике поетске вечери. Од вашарске до камерне атмосфере. „Поезију ће сви писати“, записа у једној песми Бранко Миљковић, филозоф и песник, не остављајући баш јасан пут до суштине својих песама. Можда смо и овај стих тумачили погрешно и поверовали да ко год уме да се потпише уме и поезију да пише. Отуда толико шареноликих вечери поезије које буду и прођу. Поезија остаје у будућности. И убеђен сам, остаће много добре, осећајне и истинске поезије, поезије која се не чита очима, не слуша ушима, већ посебним чулима својствених једино Човеку.

Суштина поетике 21. марта није посебно обележила тај дан, али је већина редовних сарадника (верујем и остали) била активна. Неки су били организатори, кажу, успешних вечери, а други читањем својих песама допринели том успеху.

Први пут у уводном тексту ћу рећи нешто и о својој поезији. Захваљујући двома сарадницама, те вечери моји стиховани записи (намерно не кажем песме) читани су у два српска града. Захваљујући Гордани Димитријевић у Врању је први пут обележен *Светски дан поезије*, а био је посвећен мојим стиховима. У Бањој Луци, у организацији поетског круга „Стиховница“, а пре свега захваљујући Енеи Хотић, читани су неки од мојих стихованих записа, а Енеа је афирмативно говорила о *Суштини поетике*. Да ли ће са те две поетске вечери остати нешто за будућност, пресудиће најмеродавнији и неумитни судија - време, јер Поезија остаје.

Уредник

Сећање на Војислава Илића

Војислав Илић је рођен 14.априла 1862. Године

ЉУБИМ ТЕ, ДУШО

Сумрачак пада; тишина се свија,
У милу тоне васиона сва;
Вечерња звезда трепери и сија:

Весело све је - само нисам ја!
Немир ми стискô уморене груди,
Несрећно срце што љубити зна!

Кроз тиха поља срдашце ми жуди
Далеко тамо, у бајнији свет:
Да злато своје иза санка буди

Уз гласак фруле, уз уздисај клет...
Ил' да јој шапне поветарцем благим:
Љубим те, душо, више него свет!

(1880)

Сећање на Мешу

Меша Селимовић је рођен 26. априла 1910. године

ПИСМО МЕШЕ СЕЛИМОВИЋА СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ ИЗ НОВЕМБРА 1976.

Још у вријеме када се почело јављати питање којој од југословенских литература припадају поједини писци српскохрватског језика, ја сам у више наврата покушавао да се одупрем сваком упрошћеном разврставању књижевних стваралаца према националном, републичком или чак покрајинском основу. Чинило ми се да су писци и њихова дјела незаштићено изложени ванкњижевним инсистирањима - свеједно да ли нас неко принудно издваја из једне, или накнадно премјешта у другу, територијалну књижевност. У једној прилици био сам принуђен и да лично, написмено, потврдим исправност поступка историчара књижевности који ме је уврстио у своју књигу о послеријатној српској књижевности.

Било је то излишно, јер је 1972. године, у библиотеци “Српска књижевност у сто књига” изашао и мој роман *Дервиш и смрт*. У уређивачком одбору, који је вршио избор писаца за ту заједничку едицију најстаријих и најугледнијих издавача код нас, Матице српске и Српске књижевне задруге - налазиле су се и најпозваније личности да одређују не само естетску вриједност, већ и књижевну припадност једног писца. Био сам веома срећан што сам се, на тај начин, нашао на правом мјесту.

Како у нашим књижевним приликама нагло долази до нових момената и олакших одлука, а ја не мислим мијењати ни своја увјерења, ни стечено мјесто у књижевности којој припадам - може се догодити да ја, или моја породица, и даље будемо излагани непријатности нечијих упорности и неразумијевања. Да бих

заштитио свој лични и књижевни интегритет, ја се обраћам Срској академији наука и уметности, чији сам редовни члан, с молбом да се у њој нађе и сачува ова моја писмена изјава.

Потичем из муслиманске породице, из Босне, а по националној припадности сам Србин. Припадам српској литератури, док књижевно стваралаштво у Босни и Херцеговини, коме такође припадам, сматрам само завичајним књижевним центром, а не посебном књижевношћу српско-хрватског језика. Једнако поштујем своје поријекло и своје опредељење, јер сам везан за све оно што је одредило моју личност и мој рад. Сваки покушај да се то раздваја, у било какве сврхе, сматрао бих злоупотребом свог основног права, загарантованог Уставом. Припадам, дакле, нацији и књижевности Вука, Матавуља, Стевана Сремца, Борисава Станковића, Петра Кочића, Ива Андрића, а своје најдубље сродство са њима немам потребе да доказујем. Знали су то, уосталом, они чланови Уређивачког одбора едиције “Српска књижевност у сто књига”, који су такође чланови Српске академије наука и уметности, и са мном су заједно у Одељењу језика и књижевности: Младен Лесковац, Душан Матић, Војислав Ђурић, Бошко Петровић.

Није, зато, случајно што ово писмо упућујем Српској академији наука и уметности, са изричитим захтјевом да се оно сматра пуноважним аутобиографском податком

С поштовањем и захвалношћу,
Меша Селимовић

Ту око нас | Боро Капетановић

Припремила: Јелена Глишић

Боро Капетановић је рођен 1953. године у Горњем Соколову (заселак Капетановићи, општина Кључ). Са породицом се 1954 године доселио у Сански Мост. Објавио је следеће књиге:

Поезија - *Песмовано доба* (1974), *Како се калио Боро* (1976), *Црнка и љешник* (1982), *Брашно и блато* (2003), *Труње* (2006), *Луг* (2007), *Сумраци изнад снијега* (2008), *Говор песка* (2010);

Проза - *Шампиони паланачких тротоара* (2003), *Капетаница и блентов* (2006), *Приче са споре реке* (2007), *Убијање мува у Доџу* (2011)

Биљешке - *Авион пада шта ћемо сада* (2004), *Учење о три уметања* (2008)

Љубавна лирика ругалице и поезија у прози - *Хероји досаде* (2000), *Деца простора* (2001), *Цурице* (2002), *Љубав на отвореној прузи* (2007), *Мрестилиште* (2008);

Љубавна поезија и еротске ругалице - *Пастухове елесије* (1987), *Дрипачки ноктурно* (1997), *Песме о девојкама скупог зноја и јефтиног парфема* (2007), *Једна песма и пет писама за Јелену* (2009);

Пјесме за дјецу - *Нису ласте будаласте* (1995);

Патриотска поезија - *Ветраново причешће и књига о бику* (1994), *Цез рата* (1995), *Далеко је Сана ривер* (1997), *Риж и барут*

(2003), *Јасеновац* (2007), *Четири црне ливаде* (2009), *Песме о Санском Мосту* (2009);

Козерије - Кино у Кини (2010).

На страницама дневне, омаладинске, студентске, ревијалне и књижевне штампе, присутан је од 1972. године. За књижевно стваралаштво добитник је незанемарљивог броја признања и књижевних награда: *Мак Диздар* (1979), *Књижевне омладине БиХ* (1979), *Сарајевских дана поезије* (1999), *Министарства просвјете и културе РС* (2002), *Награда Града Бање Луке и Удружења књижевника Српске - подружница Бања Лука за најбољу књигу године* (2009) и многих других.

Живи и пише у Бањој Луци.

* * *

је ли грешан
тај што је газио траву
а писало је не гази

клонуло лишће
да ли се сећа птичијег пева

како је данас блату на стази
којом више не пролази нико

кад штапом тучеш воду
боли ли воду

има ли спаса оном
који у очима зеца
није видео ништа?

* * *

мало пре
да си био овде
и ти би видео
како протрча пас
са ланцем око врата

без ланца
ово би био једва приметан пас

али с ланцем
с тим ланцем око врата
који се вуче по асфалту
и звечи

и последњем међу нама
свима
као дан постаје јасно
колико је овај пас
жељан слободе!

* * *

стари пролеће
стари лето

дудови
дани
људи
вршалице

на пропланку
јагње бело

пропланак

киша
Крагујевац

једино
по стрњиштима
јата врабаца
чини ми се
да су сваке јесени
све млађа и млађа!

* * *

озеблог
упамти
најбрже
греје
суза!

* * *

са том кесом
куда си се запутио

малена је
а да би у њу
ишта велико стало

а голема
брате
преголема
за биберово зрнце!

* * *

понекад
са прозора спаваће собе
бленем у месечину

у животу
бејаше ноћи
и месечина много

али
никада више оне
тако свете
месечине и ноћи
када сам
први пут у животу
узјахао
коња!

Песме у прози | Рајица Марковић

СВЕ ЈЕ ПОШЛО НАОПАКО

Све је пошло наопако већ онога дана кад је плата глупости почела да покреће свет. Просветитељство је неприметно почело да тамни. Ратничка срећа да губи на хитрини, а порази да се нижу један за другим.

Слобода је постала исплатива роба, уосталом као и љубав. Издаја почела да се умножава, док није постала престижно занимање и колективно стање духа. Пред очима забезекнуте већине заузете својом платом последњи и први заменили су места.

Једним снажним замахом смрт је зајახала крдо. С временом се све претворило у рутину и живот и смрт.

НЕПОНОВЉИВИ СЛУЧАЈ

Ушавши у тебе и не нашавши те тамо доживео сам још једно разочарање. Срушила се последња жеља које сам се одрекô и окренуо препустивши се случају, у свету у коме се баш све плаћа. До онога што само мене верно чека ја доспевам срећним случајем.

Све непотребно мени неким несрећним случајем удаљи се од мене. Највећа од свих случајности је ова да сам још жив. Случајност која подједнако не да мира ни планерима грандиозних пројеката ни њиховим извршитељима. Од како је човечанство приграбило своју судбину у своје људске руке. Господар случајности сабира изгубљене случајеве у једну целину нађених.

У жељи да угодим Њему, Господару случајности одрекао сам се свих својих жеља и намера и ево ме у једном непоновљивом случају.

ДА НЕ БЕШЕ ЉУДСКОГ СЛУЧАЈА

И тога дана, ишла је својим послом трасираном нормалом света. Као свакога дана с поносом је носила своју лепоту за којом су се окретале безбројне главе. Елегантни плави капут са тричетврт рукавима, ципеле високих потпетица, црна дуга коса. Многим годинама и мукама избораног лица на улици је стајало једно дете Божије. Грчевито стискајући силу неуништивог живота у празним испосничким рукама.

Ни приметила није кад је ушла у песму чија јој је врата са неколико почетних речи ово дете отшкринуло. Да не беше људског случаја изниклог из промисли Божије. Можда би и њена лепота прошла као цвет травни олако заборављен од људи.

СУНЦОЛИКА

Сам на заталасаној површини океана времена тражио сам тебе, залуталу и сунцолику. До граница пуцања растезао наборани застор простора. Широм отвореним очима срца. Поотварао све замагљене прозоре ветрових кућа. Пентрао се и силазио затуреном вертикалом бесконачног. Гомиле хладних каменица обрушио на усијано чело, с муком се извлачио затрпан и упола сломљених костију, а ти си наишла сасвим случајно. Ношена лахором будућег пролећа и обећавајућим зрацима на лицу. Стала и изјавила да сам те мислима створио. Осећањима живот удахнуо.

И ево те, ту си, поред мене, и у мени испреплетана са мојим дахом. И срасла с мојим мислима.

Поетски времеплов

Милан Кундера

рођен је 1. априла 1929. године

ЗАШТО СИ ТАКО ЛЕПА

Зашто си тако лепа?

Не буди тако лепа.

Хоћу да будеш од меса,

не од сунчевог сјаја.

Зашто си тако лепа?

Кад би бар имала пеге

да их вечно по твом лицу скупљам.

Кад би бар била разрока!

Целог бих живота на коленима

убеђивао разроко око.

Али, ти си лепа.

Да, од сунчевог си сјаја.

Али ја не могу стално живети у том сјају.

Не могу на позорници живети.

Све ми се види!

Свака моја ружноћа.

Сваки посртај.

Не могу живети под рефлекторима.

Схвати то.

Немој плакати.

Не могу живети с тобом.

Сувише си лепа.

Габријела Мистрал

рођена је 7. априла 1889. године

СТИД

Када ме гледаш постајем лепотица
као трава по којој росе теку,
неће познати црте мог знаног лица
високе трске када сиђем на реку.

Стидим се уста која ми туга ломи,
крчкога гласа и колена с грубом снагом.
Сада кад си ме видео, пришао ми,
осетих се јадном и сасвим нагом.

Ниси срео на путу ниједан камен
окупан тако јутарњом светлошћу сненом,
као жену ову ка којој си подигао пламен
погледа свога, опијен песмом њеном.

Ућутаћу да људи у ходу смелом,
пољем корачајући, не препознају
по блеску срећу што ми се зари челом
или по рукама што ми подрхтавају.

Ноћ је, и капи росе травама теку,
гледај ме дуго и нежно збори потом
јер већ сутра, силазећи на реку,
она коју си љубио, оде с лепотом.

Превео Б. Прелевић

Шарл Бодлер

рођен је 9. априла 1821. године

СМРТ ЉУБАВНИКА

Лаки мирис наше постеље прожеће,
гробнице дубоке биће нам дивани,
окруживаће нас необично цвеће,
што за нас процвета некој лепшој страни.

Док последњи жар им троши чежња иста,
две огромне бакље наша срца биће,
и у близаначка огледала чиста,
у два наша духа - сјај двоструки лиће.

У вече од плаве и румене тајне
грцаће нам дуго туге опроштајне
да у исту муњу салије нас страсну;

Анђео ће, потом, врата да отвори,
и веран и ведар, поново разгори
огледала мутна и пламен што згасну.

Халил Џубран

умро је 10. априла 1931. године

ДРЖИ ЛИ РУМЕНИЛО ЈУТРА

Држи ли руменило јутра
срце ноћи
чврсто на својим грудима?

Брине ли се море
о мртвима у својим дубинама?

Попут зоре
уздиге се моја душа,
неоклопљена и невезана.

Попут неуморног мора
понире моје срце
у моје дубине,
у потонуле олупине
бродовља и земље.

Не лепим се на оно
што се лепи за моје пете.

Храним се летом
у недокучиве висине.

Војислав Илић

рођен је 14. априла 1862. године

ЦИГАНЧЕ

Безбрижно и мило дете! Подигни вितिце своје!
Како си чувава страшно! Ах, твоје уснице рујне,
И страсно ватрено око, и груди свеже и бујне
Веселе око моје.

Додај ми златни пехар! Из очију твојих лане,
Ја читах страшну повест, које се многи још сећа:
Кад Бахус подиже војску на плодне индијске стране,
На земље мирисног цвећа,

У вихорима страсти, са дивљом, помамном вицом,
Скакаше безумна војска од људи, жена и звери.
И древне индијске горе оглашаваху криком
Истока бујне кћери.

Циганче, тако ми Баха! И ја сам међ` њима био!
Но ти ми објасни сада: шта чиним ово, и гди сам?
Ја видим да сам пијан, иако - зашто бих крио? -
Дирнуо пехар нисам.

1888.

Сима Пандуровић

рођен је 14. априла 1883. године

ИСТИ КРАЈ

Сваким је даном у души празније,
на жалост, – јер то је ипак жалост, драга;
лепе су ствари најпролазније;
па бар да дубоког не оставе трага!

А овако, дуг је живот искушења,
бола и зала што тиште и пеку,
сећања на прошлост, и вечита бдења,
и нада на срећу ненадну, далеку.

И дугачка је наша лудост само,
што верујемо у преокрет свега,
кад ипак добро и сигурно знамо
да је све исто: пре и после њега.

Најзад, ништа, драга, није тако скупо,
да би за њим облак тешке туге ост'о.
Све на овом свету свршава се просто,
одвише просто и очајно глупо.

Владимир Мајаковски

извршио је самоубиство 14. априла 1930.године

ЕВО ВАМ

Излиће се, одавде, сокаком из снова,
по човеку ваша дебљина што убија,
ја вам показах само кутију стихова
ја - јефтених речи расипник и трошација.

Вама, мушкараче, бркови су од купуса
из непоједеног шчија што клапи.
Ви, жено, имате белила нека густа,
змиркате ко острига кад је рак ошапи.

Сви се ви на песничко срце ко на лептира,
љутите, прљави, са и без каљача.
Гомила позверињи, препуна немира,
накостреши се стонога вашка.

А ако ја данас личим на Хуне,
нећу да мајмунишем, је л вама то прија,
Ја ћу - ево вам - да се кикоћем и да пљунем,
право вама у лице
ја - јевтених речи, расипник и трошација.

Меша Селимовић

рођен је 26. априла 1910. године

***

У живљењу, у трпљењу
срце блиједи,
срце вене,
сена слиједи
бившег мене,
у трпљењу, у живљењу.

Изгубих се у тражењу.
Ја сам био,
ја сам и сад.
Нисам био,
нисам ни сад.
Изгубих се у тражењу.

У лутању, у сновима
ноћ ме руби,
дан ме враћа.
Дан се губи,
живот краћа,
у сновима, у лутању.

У надању, у чекању
живот снијем,
а сном живим.
Срце кријем,
срце кривим
што не живим,
што још снијем,
у чекању, у надању.

Заборављени песници | Душан Васиљев

Душан Васиљев, песник и прозни писац, један од најзначајнијих српских експресиониста, рођен је у Великој Кикинди, тада у Аустроугарској, 19. јула 1900. године, од мајке Ракиле и оца Косте. Васиљев је имао сестру Александру, брата Спасоја и сестру Јелену. Мајка му је умрла 1904, а отац се потом по други пут оженио. Из тог брака рођено је још петоро деце, од којих је троје умрло непосредно после рођења. Основну школу је похађао у Кикинди, а грађанску и учитељску у Темишвару, где су му се породица преселила 1911.

Пошто му је отац отпремљен на фронт, морао је да преузме бригу о браћи и сестрама. Похађао је школу и радио као писар, а 1917. се пријављује у војску. Позивају га 1918. и отпремају на фронт на Пијави. Враћа се исцрпљен и са озбиљним знацима маларије и бронхитиса.

По повратку у Темишвар затиче српску војску. Ступа у службу у команду места, као писар и тумач, а потом као деловођа. Оснива Коло младих Срба и лист Слога. Када је српска војска напустила Темишвар, одлази у Београд. Уписује се као ванредни слушалац на Филозофски факултет, почео је да сарађује у *Слоги*, *Књижевном југу*, *Дану*, у *Мисли*, коју води Сима Пандуровић. Студије је морао да прекине, али завршава педагошки курс и 1920. прелази у Ченеј као учитељ, место које је тада припадало Југославији, и исте године се жени са Милојком Малетић. Поново га 1921. позивају у војску, у Кратово, где гони качаке и бугарске комите.

Болестан, пуштен је кући исте године. Проводи време у Ченеју, где му се стање погоршава. Покушава 1923. да се лечи, одлази у Загреб, али га враћају са препоруком да се јави на пролеће.

Умире 27. марта 1924. у Кикинди.

Душан Васиљев за живота није успео да објави збирку.

ОДМОР

Под прозором се затитрали
сунчани зраци врели
и на лице му сели,
као кад мајка лампу пали.

Он се пробуди изненада
и хитро, лако скочи,
али се сети: одмор је сада -
и опет склопи очи.

Соба се опет испуни миром,
смрт прети сваком звуку;
зраци отворе врата широм
па се тихо повуку...

ГРОЗНИЦА

Сећам се да су преко неба
бесни летели ждралови,
и да је неко од наших липа
вешала секао,
и да су ме вијали неки валови,
и да сам једва утекао
у неку таму . . .

... И у болници сам се пробудио
бескрајне једне ноћи.
Очи су ме пекле
и сузиле,
(ваљда су ме беле жене урекле?)
и по телу су ми пузиле
неке хладне бубице или мрави.
И дрхтећи сам чекао петла
да зору јави,
и да пред мене баци
две-три прегршти светла.
И ветра, да сљушти са земље кору
која је обвила ноћ.
И неког, да ми донесе воде.

И када је зора приспела,
све се предамном тада
бесомучним тактом почело окретати:
столови, убруси, лавори, клупе,
недеље, године, векови,
дани и часови, минути . . .

А бочице и лекови
у њима, жути,
дубоко су ми се поклонили,
и пролетњим гласом дрвета која пупе,
у уши су ми звонили:

— Цин, не бој се Смрти!
Она се од нас плаши,

као од ватре вук.
Цин, она се на нас
из далека само плази,
али нас увек обилази,
јер смо јој једном
сломили струк.
Цин, не бој се Смрти!
Цин, цин, цин . . .

И поново је пала ноћ.

ПОСЛЕДЊИ САСТАНАК

Ја сам слеп и го и сакат
остао онда на цести,
и нико ме није хтео пољубити
и собом повести;
а ти си пошла даље,
у нове загрљаје,
поносна, неверна, бела жено!
Ал ми ћемо се још једном срести!

И када се поново, последњи пут сретнемо,
бедно,
и жедно,
и немо, -
прошлост ће нас у једно тело слити,
и нас двоје ко два помамна дива
испод неба ћемо се вити,
и онда ћемо пасти
у монотону средину њива.

И богови ће за своје звезде
искре од нашег пламена красти.
(Појмиш ли, бела, поносна жено:
искра да будеш боговима!?)
И онда ћемо нестати
без плача, праха и дима...

СВЕТЕ МОЈЕ НЕДЕЉЕ

Часови мојих надахнућа,
ох, свете моје Недеље,
зашто ми се чешће не прикратете?
Ја сам на ваш олтар принео
све моје вере и молитве и адете,
и ви сте ме за свога сина примиле,
ох, свете моје Недеље.

Ох, свете моје Недеље,
часови мојих надахнућа,
видите моје пуне столове
празних, белих папира,
и стаклених путира
са плавим и црним мастилом,
и нових, челичних пера,
да приме ваше даре:
жеље и мисли и болове,
и нове псовке, и грехе старе,
и све наде свих зора,
и сав очај свих предвечерја . . .

Ох, када би ми свакодневно дошле,
моје би очи стално сјале,
и пред вашим сјајем у мојим очима
све би завесе пале,
и сва би се подигла вела . . .
И можда не би тужна била опела,
када би ми свакодневно дошле,
часови мојих надахнућа,
ох, свете моје Недеље!

ЧОВЕК ПЕВА ПОСЛЕ РАТА

Ја сам газио у крви до колена,
и немам више снова.
Сестра ми се продала
и мајци су ми посекали седе косе.
И ја у овом мутном мору блуда и кала
не тражим плена;
ох, ја сам жељан зрака! И млека!
И беле јутарње росе!

Ја сам се смејао у крви до колена,
и нисам питао: зашто?
Брата сам звао душманом клетим.
И кликтао сам кад се у мраку напред хрли,
и онда лети к врагу и Бог, и човек, и ров.
А данас мирно гледам како ми жељну жену
губеви бакалин грли,
и како ми с главе, разноси кров, —
и немам воље — ил' немам снаге — да му се светим.

Ја сам до јуче покорно сагибо главу
и бесно сам љубио срам.
И до јуче нисам знао судбину своју праву —
али је данас знам!

Ох, та ја сам Човек! Човек!
Није ми жао што сам газио у крви до колена
и преживео црвене године Клања,
ради овог светог Сазнања
што ми је донело пропаст.

И ја не тражим плена:
ох, дајте мени још шаку зрака
и мало беле, јутарње росе —
остало вам на част!

Шаљиве приче

Сатирична прича у рими

Ђура Шефер Сремац - ЂАВОЉЕ ТИКВЕ

Кад ђаво у коприве седне, баш му прија, права мистерија!
Човек је зверка другачија, воли да глуми час вола, час ђавола! Јес'
да прилично старка пече, али трпи и ћути, цели дан и вече, не
вреди да се љути. Цењен у друштву испадне тако, а ђаво му сервира
- све наопако! За престиж лични и безлични, жарка жртва, жива или
мртва, поднети се мора - без поговора!

Од памтивека позната је она чувена: *ко са ђаволом тикве
сади...* тај је на скупштинској паради - додаје ова седа сатиричарска
тиква (нешто јој баш од руке иде, да очи виде, ово сатирично
римовање, бело-црно стање/срање, од наше насушне муке!).

И ђаво је сит посланика. Хтели би да нам засоле ручак, а не
вреде ни п̂ сланика. Ипак, успевају да нам запрже празну, посну,
безмесну чорбу, а не видесмо, већ две деценије, праву масну торбу!
Ђаволска работа - баш срамота!

Све се нешто питам, да не скитам, колико је у све помешала
прсте (а ђаволи се не крсте!) - ђаволова господарица хидра, лукава
и окретна г-ђица Утопијица, прождрљива, халапљива - европска
видра!

На коју год страну се осврнеш, окренеш - свуда јад и беда, од
реда и преко реда. Сиротиња раја не зна више како да спаја од исте
батине два краја, а камоли да сачува јаја, мислим, бар до Васкрса.
Што их више чува, мука их лакше спува! Па ти види, мој брале, муке
ђаволски стасале! Чија то привреда вуну црну преде, од вуне седе
(пих, баш је стих!).

(Нека ми опросте разни главатори, пардон, главешине, мало
тањи од мешине! Нисам им ја крив што сам лајав и жив и што нам је
пребогата Вукова ризница речи - сам Бог нам је послā да нас од
демократије лечи?! Само захватиш лепо, онако наслепо, шаком
сатиричарском драгуље мудрости, да не велим глупости - и ти си
главни баја из србијанског краја!).

Уосталом, зар циркус скупштински, што личи на свињски, није довољно дична позорница са стотину лица, за пробање разних ораторских, псоваторских и тобоже лепих вештина беседничких (да не рекнем - клетви и вештичарења беспосличких?!). Ако неко друкчије мисли - ђаволи га стисли. Нека се извуче из ђаволовог кола и не глуми више вола, па ће му се само касти, а рогови неће израсти! Срећом или несрећом!? Можда ће му и отпасти, што би рек'о мој прика паор Панта, који вазда чантра (а паори одувек беху мудре главе што не пате од славе, него само се уздају у се и у своје кљусе. Бар да је таквих више као мајске кише и међу политичарима, као и другим - беспосличарима).

И нека ме још неко не убеђује како ђаволчић дивне тикве политичке не обрађује! Како за кога! У име бога! За главешину и пристаје нека тиква велика, може и бундева што вреди кō празна плева! Али за сиротињу ситну, статистички небитну, спрам њена желуца гладна - награда је и тиквица, мала, бедна и јадна.

Па ти види и све се чуди, пријатељу мој, ко са ђаволом тикве сади, а ко поштене, искрене послове ради! Питаш се: зар и других има као снежних зима у друштву лезилебовића и профитера, никоговића и полит-промотера, свих сорти и величина, на нашој позорници бајковитој - у три чина!?

Лоше смо почели, добро ћемо завршити - рече ђаво и крене да активира, у име светска (не)мира - атомску бомбу, било нам то право или неправо! Пуј-пуј, далеко било, а дрмнуће нам у крило! А можда је сасвим близу (прво нам шаље кризу?!). Онда ће метеорску катаклизму!

Само нам још она фали, неће имати ни ко да нас жали... Стићи неће нико ни да закука! Срећом у несрећи, бар ћемо се решити - овоземаљских мука!

Милан Курица - ДРВОСЈЕЧИНА ЉУБАВ

Кад упалим моторку, мене ухвати милина од пете до обрва, пиљевина ме засврби у ушима и у носу, а кроз нос се помијеша мирис горива и дрвета. Док мој Дорат вуче кладу из сапи му се диже пара, а обојицу нас облије зној мученика. У десној руци ми је бич од најбоље коже. Кад са њим пукнем, ко да је малокалибарка пукла.

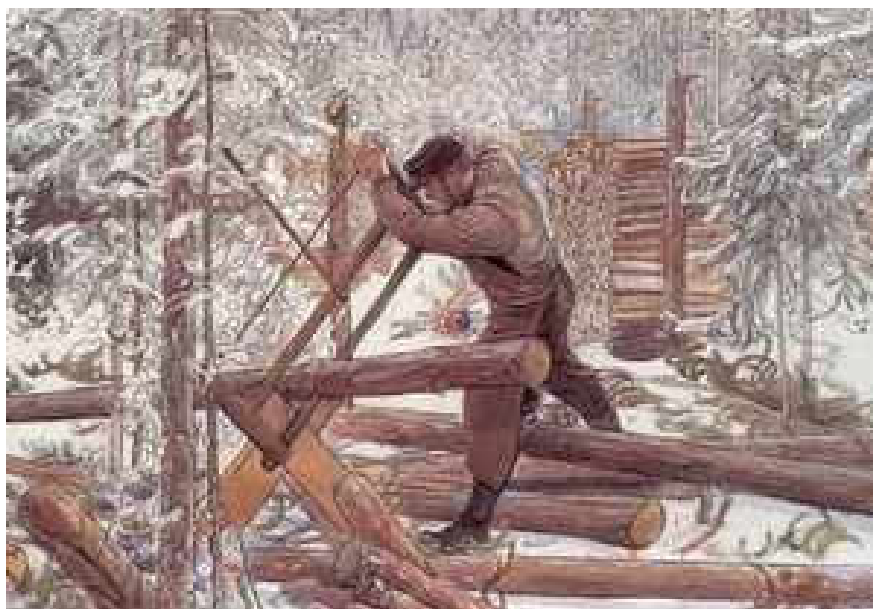
Кад дође вријеме и Перо викне „ручаааак“, ја замотам цигару од најбољег дувана, сједнем на кладу и запалим. Увучем први дим толико да га у пети осјетим. Онда обамрем од умора и неке љепоте. И онда загледам у једну тачку. Изгледа ко да ја нешто мислим, ал' ја само гледам, сретан од предака до ове кладе, од јутра до мрклого мрака.

Ја и два другара волимо да навече запјевамо уз хармонику. Један паметан, каже да је хармоника свираљка за сељака. Нек запјева уз клавир, или нек искапи пиву уз флауту, јебем га паметна. Ја отворим хадну пиву, па ја и Ибро запјевамо, а Мујо засвира. Ај' двије суууу сеее, воде завадилееее. Хај, Ћехотина, аман и сту-де-на Дрииииина. Тако су нам и дидови радили, што би мој пријатељ у стиху реко;

*Снагу вучем из дидиног духа
Правац пута генетика ствара
Траг предака, правац прадидова
Из мене мој дидо проговара*

Кад дође плата ја идем правац кући. Тамо је моја љепота, Сабахета, жена ми у мене. Толико је волим, да је од Дората не растављам. Истресем паре пред њу и онда уживам гледајући како је весела, веселија него када сам је од бабе отимо. Па је онда жуљевима помилујем, кожа са жуљева је гребе, а масница остане по њеним рукама и мало ниже гдје ме жеља повуче, а она се не брани.

Нека прича ко шта хоће. Ја овај пос'о не би мијењ'о ни за шта на свијету. Ни пос'о ни моју Сабахету. Сретан сам да сретнији не могу бити. Сретна је и Сабахета јер има пара, а и мене има. Кад ми дадне да се измијешам са њеним ногама, па не знам која је моја, а која њена, па се укрсте и други нам органи, онда сам ја до пола ја, а од пола Сабахета. И волимо се док пијетлови не закукуричу. А и дуже би да Сабахета хоће. Али неће, него вели - ћекај бона, крепаћеш, па ћу се ја морат поново удават. Чим то каже ја укочим, јер се препаднем да ћу остат без ваке жене. Која би се још са мном могла волко ћерат, нег ова једрина. Је л' тако?

Ослушкивање ветра | Ирена Бодић

***

Ослушкјем ветар
Чупа
Грањем говори ниоткуд у недоглед
тутњи одјекује
глувог доба хук
чујем
попећу се на прсте
месец да дотакнем блед.
Да хладне дланове угрејем.
Помози ми ветре
распрши машту развеј бајке и приче
прашином том
заспи ми очи
нек сузе крену
што из срца теку
са њима душа отиче...
са заносом спаја
у реч
мир и немир у њој говори
све и ништа.
Реч.
У њој нађох уточишта.
Ослушкујем ноћас
за мене ветар говори.

Слушај
као кикот
уздах љубави
као јаук у љубави
ветар говори
заувек, никад, црно и бело
ковитла
у сусрет носи телу тело.

***

Удри ноћи
модра
удри да звони
нек нараста
хук твој
несустали
удри ноћи
нек се душа
рони
као обала
као хрид
нек се круне
мрве месечине
удри ноћи
склопи ме у невид
зароби ме као шкољка
и нисам сама
на рамену ми две птице чуче
туга и бољка
удри ноћи
и бити мене неће нек ми се тело у прах претвори
пламен потајно звезде узеће
нека догори
удри ноћи
олује маску навуци
лепоту своју
сузама небеским сакриј
удри ноћи, туци
нек занеми
овај глас што моли
и рањено јечи
одјек му умодри загрљај
прихвати
нек жеђ неукротиву
последњим дахом плати
боли
удри ноћи
безнађе се не лечи.

Пукни зоро
добро јутро, сунце
што дуге модре ноћи
сјајем својим златиш
и нови дан и нову наду
рађаш
која за час мине.
Тренутак ведрине
тоне
у око огледала
у откуцај сата
у дно истине.

СТАНА

У мимоходу са женом
од усуда прегажена лица
дотакао ме поглед
туге
и без кајања
на пружени длан
спустих шаку ситниша
да утоли жеђ душе
испрошеним ракијама
без срама
можда је била снохватица
или је у свом завичају
отрвала лична драма
као змија скривена у трави
сада не знам шта ће сутра бити
можда јој на длан спустим
шаку љубави

***

Облацима небо цвета
као гране дрвећа
заронићу руке
да их озеленим
упити ветра миловања
сакрити пламене поздраве
пролећа
у зенице
у поре
у крв своју
и побећи од пожара
што пале нехотице
да ме као свица ноћ...
прашак полена не залуди
побећи ћу у снове
зелено, неку слутњу буди.

Сан и дрво
под кором пролеће гребе
слутња у зеници расте
олизало сунце са кровова бело
са водама оде
вратиће се роде
отвориће цвет на камену
на голом рамену
вратиће се ласте.

***

Да си ту
На мом длану
Под кожом
У мени
Као реч
Као песма
Као бисер разливени
Да си ту као сунце
Као усуд и бреме
И мојих година сто
И твојих година сто
Носићемо заједно -
Снове у невреме.

ЋУД

Модри се небо
Месечина капље
Густа
Ноћ се спушта
Тиха, пуста
Искре небеске
Злате се у тмини

Срмом ткају вео планини

Крикну птица белоглава, прелете
Чека жртве, с месечином се стопи
Тишину попи
И опи
Све стазе скривене
И мене, и мене.

Да не заборавимо

Басне | Доситеј Обрадовић

СЛАВУЈ, КУКАВИЦА И МАГАРАЦ

Славуј у пролеће по обичају појаше. Вели му кукавица:

"Хоћеш да се опкладимо да ја лепше од тебе певам?"

"Ако хоћеш, хајде, али ко ће нам бити судија?"

"Ено онај који онде пасе, видиш колике су му уши!" одговори кукавица.

Почну појати, али шта магарац зна шта је славујево појање! Он каже да кукавица лепше кука. Изгуби славуј опкладу. Но, утеша га пастир, говорећи:

"Не стиди се, мили славују, за тебе је већа част да се твоје појање магарцима не допада".

Поука - кад би сви људи били довољно и разумни и правдољубиви, не би било међу њима кавге ни несугласица, и много би боље за све њих било. Но недостаје неком једно, неком друго, а неком и обадва.

КУРЈАК И ЈАГЊЕ

Курјак пијаше на једном извору, а јагње не видећи га, далеко ниже на поток дође да се напије. Како га онај спази, викне на њега:

"Ту ли си дошло да ми мутиш воду, да од тебе не могу с миром ни бистре воде да се напијем!?"

"Та вода, господару, од тебе к мени тече. Како ћу ти је ја замутити? То није могуће", одговори ужаснуто јагње.

"Ха, ха, по гласу те познајем, ти ли си онај који ми се лане у ово доба ругаше?!"

"Лане у ово доба? Помагај! Тада ме није било на свету, мати ме је овога пролећа ојагњила".

"Видим да си ти умно и паметно, и да умеш добро одговарати - рече му курјак - но залуд, све ти то данас преда мном неће помоћи".

Скочи на њега и прождере га.

Поука - ко те тужи? Кадија. А ко ти суди? Тај исти кадија. Не питам те више, знам шта ће ти бити...

ДИВЉА ЈАБУКА И РУЖИЦА

У шупљину дивље јабуке уљеже рој пчела и напуни је меда. Онда се она почне поносити и хвалити медом у себи:

"Неразумна и луда гордости!, рече јој ружа, што се туђом слашћу поносиш? Учини ти, ако си кадра, да сладост меда уђе у плод твој, ако желиш удостојити се да те људи хвале и благосивљају".

Поука - Агелисају, лакедемонском војводи, почну неки који су у Персији били, приказивати и хвалити одело, богатство и величанство цара персијскога. "Шта ви ту у ветар беседите, рече им овај. Кажите ви мени је ли он мудрији, искуснији и крепоснији од мене? И ако то није, он је ништа према мени"...

ЛИСИЦА И РОДА

Лисица примети у пролеће новопридошлу роду, приступи к њој и запреси је да јој што лепо, из даљних места кроз која она пролази, каже. Онда ова отегну дугачко и пространо казивање, какве се баре и ритови у Индији и у Египту налазе, и какве су у њима жабе; пређе у Кипар, чувену Грчку, Македонију и Далмацију па каже какве су туда планинске жабе и зелене жабице што се и на дрвеће пењу, и каквога су које укуса.

"Ала си ни за шта, кад из толиких места друго казати не знаш него какве су где жабе", рече јој лисица, окрене јој реп и оде.

Поука - разуман свугда гледи да што паметно види, позна и научи, какови су где људи, њихове нарави, обичаје и управу, науке, уметности, занимања и забаве... Ко тражи разум, разумнији кући дође, а луд се луђи врати него што је кад пође...

Мачванска поетеса | Милена Ћировић

ЗАБОРАВ

Оставићу риме да временом бледе,
пробудити снове да угледам јаву,
под каменом покушаћу да сакријем
жеље и препустим жудњу заборавау.

Ливадама нек миришу моје чежње
и све јаде јутром нека спира роса,
зрачак сунца у тој капљи да се купа
док и задњу травку не посече коса.

ПУТ ДО ПАКЛА

Тело плива по Ахеронт реци
У вртлогу страхова и таме
Пече душу ужарена ватра
До врштећег бола усред чаме.

Вечним пламом душу огањ жеже
Где се чују крици, очај јаве
Спас узалуд траже руке грешне
Да у смрти мука се избаве.

Тако душе њине још измичу валу
Са извора Лете заборавау теже
А нико жив не изађе на обалу
Развратници покајању беже.

ЖЕЉА

Ево ме опет ка теби хитам,
чедна и грешна у исто време.
Жељна да чујем твог била ритам
к теби мисô и тело ми стреме.

У брегове моје улиј се дубоко,
потеци кроз мене, преплави ум.
Нек плима набуја ово тело кротко
да се чује у венама и најтиши шум.

ПРЕКАСНО

Закасих да видим како сунце
зором изгрева и подневни му зрак
росу топи, јер ме сан превари.

Закасих да младост овенчам сећањем.
Писма су стизала на погрешну адресу,
јер сам живела у кући од снова.

Закасих да купим карту за воз,
у ком бисмо се срели,
и он без нас кроз живот пројури.

Застадох на раскршћу живота
и ту се сретосмо у лету. Прекасно!
Свако је од нас одавно у свом свету.

БИОГРАФИЈА

Милена Ћировић је рођена 22. августа 1967. године у Шапцу, где је завршила гимназију. Несвршени студент немачког језика и књижевности, јер је, након две године студија, љубави дала приоритет, и стекла породицу. Живи у Богатићу и запослена је у Судској јединици. За себе каже да је песник у покушају, јер бити Песник је титула по заслуги.

Писање песама за њу је занимљиво путовање кроз снове, чаробни штапић за остварење неостварених жеља.

Есеј | Сандра С. Шумоња

Књижевна и историјска истина у роману *ДЕЦА ПОНОЋИ* Салмана Руждија

Књижевност и уметност, у најширем смислу речи можемо назвати стварање - poiesis (st.grč: ποιησις). Књижевност описује то што јесте, прелази границе тога и упушта се у фикцију. Обзиром да је фикција плод имагинације често су се постављала питања: Колико има истинитости у поесис-у и ако има, каква је то истина? Може ли се историја поредити са фикцијом?

Особинама књижевне истине, као и разликама између историографског и књижевног дискурса, међу првима се бавио Аристотел. Овог мислиоца не занима чињенична истина и зато песнички састав може бити и чињенично истинит и чињенично лажан, али је увек парадигматски истинит. У новом добу, постмодернизам као правац у филозофији и уметности негира концепт апсолутне истине, и истиче у свему релативност и субјективност. Дакле, према том схватању не постоји јединствена уметничка истина већ само специфичне истине које настају на различите начине у различитим уметничким праксама. Књижевност постмодернизма може се тумачити на различите начине, тако да историјски елементи нису одвојене целине већ саставни делови шире перспективе херменеутике. Релативизацијом односа између историје и фикције долази се до фигуративног модела истине. Књижевна фикција, стварање, производ маште има одређени степен апстрактне истинитости и везе са стварношћу јер њени елементи, попут симбола и метафора, имају сазнајну вредност као и пародијско и иронично приповедање. Управо овај фигуративни модел је најподобнији за разумевање и испитивање књижевне истинитости фрагментираних дела постмодернизма. Један од примера за то јесте роман *Деца поноћи*, индијског аутора Салмана Руждија (Salman Rushdie). Ово дело представља алегоријску причу о рођењу модерне индијске нације, причу која прати судбину Индије

пре и након стицања независности, период поделе и Индијско-пакистанског рата. Користећи раскошни, ирационални, хумористични стил препун метафора, Салман Ружди створио је један од најбољих примера постколонијалне индијске књижевности. Ова књижевност се бави проблемима и последицама деколонизације земље и једног народа, као и политичком и културном независношћу некада покорених колонијалних народа. Захваљујући изузетној приповедачкој техници, у роману се вешто преплићу перспективе посматрача, учесника у догађају и самог приповедача. Ова техника доприноси иновативној организацији дела, а управо кроз форму и језик откривамо истине, поруке и значења. Дискурс је проткан бројним историјским подацима који су кроз фикцију добили сасвим другачије рухо и значење. Стварност на тај начин добија нови смисао, а сви поступци тумачења и разумевања дела добијају нову перспективу. Стил писања који је аутор у овом роману користио назива се магични или магијски реализам и представља модеран естетски стил или жанр фантастике. Основне карактеристике овог стила су присуство магијских, фантастичних елемената помешаних са чињеницама, те читалац на тај начин добија дубље разумевање стварности. Преплитање реалног и фантастичног омогућава да се сви елементи стопе у природну целину радње или тока мисли, која ствара нову врсту историје и стварности. Нови наративи наглашавају креативни процес, разбијају старе конвенције и предлажу замену за њих. Салем је, дакле, самосвесни наратор, приповедна инстанца између историчара и писца. Он разуме дискурзивну природу историје те кроз различите примере наглашава да нико неће веровати туђој верзији догађаја више него својој сопственој. Салем је свестан и своје приповедачке субјективности и својих грешака. То ствара посебну врсту дискурса, која почиње признавањем индивидуалног и субјективног карактера писања, без обзира да ли је у питању историја или фикција, па он стога каже да се већина битних ствари у нашим животима одвија у нашем одсуству. Он жели да буде свезнајући приповедач са апсолутном влашћу, попут традиционалног историчара.

Нови дискурс обилује пародијом - с једне стране, он користи апсолутну моћ у опису и следу догађаја, док са друге стране показује крхкост и нестабилност сећања, што се допуњује маштом и инвентивношћу. Салем открива опасности субјективности, схватајући да ће његова нарација бити отворена фикција у покушају да попуни празнине у знању.

Процес стварања историје кроз фикцију представља очајнички покушај да се превазиђу тешкоће, а истовремено то подразумева оштру критику његове улоге историчара. На питања зашто ово дело има толико историографско-журналистичких података, а ипак није историјски роман, и зашто су ти подаци постављени попут кулиса за главне догађаје романа који би свакако и без њих били веома живописни, Светозар Кољевић у свом поговору дела даје јасне одговоре.

Одговор на прво питање јесте да ни политика ни историја не могу да изразе пориве људске природе, нити да искажу хумор кроз који можемо оштроумније да сагледамо лик или ситуацију. Решење друге загонетке за бројне критичаре лежи у томе да је Ружди свим овим детаљима створио читав нови свет, чије је богатство карактера и догађаја обезбедило аутору место међу великанима светске књижевности.

У својој борби за објективност и поузданост, Салем покушава да избегне сумње - „Али ја ћу се концентрисати на чињенице” (Ружди, 2008:165). Међутим, како сазнајемо из његовог приповедања, чињенице нису чврсте као што можда испрва изгледају. Датуми, тачно време догађаја, све ове "истине" које су требале да буду путокази дуж његовог путовања у прошлост, постају крајње субјективне, што пре или касније проблематизује његов однос према стварности.

Реалност је питање перспективе. У мојој Индији, Ганди ће наставити да умире у погрешно време. (Ружди, 2008:166)

Познавање историје и повезивање догађаја је битно за целокупно разумевање јер, што смо више упућени у историјско политичке прилике периода о коме је реч, то ћемо лакше моћи да се сналазимо у тумачењу и разумевању свих елемената и слојева

значења који су присутни у делу. Иако су историјске чињенице у *Деци поноћи* украшене и измењене фикцијом, оне и даље значајно боје атмосферу размишљања и ситуације у делу, баш као и да су вађене из енциклопедија. Као што код Џејмса Џојса (James Joyce) зелену боју повезујемо са политичарем Парнелом и националним разочарењем, тако, наоружани индијским историјским основама, можемо више да уживамо у Руждијевом ремек-делу. Тек тако бројне ситне алузије, симболи и алегорије постају видљиве, попут лампиона уметничког генија.

И прошлост, и садашњост и сам процес реалности представљени су као проблематични за правилно и потпуно разумевање. Салемов неуспех да опише свеобухватну реалност доводи до процеса прикупљања делића информација и сећања. Попут археолога, он сакупља делове не би ли успео да их састави у јасну слику шта је и како било. То је оно што Ружди назива 'сећања поломљеног огледала'. У свом чувеном есеју, он то објашњава на следећи начин:

Аутор нуди фикцију која избегава кохерентност, јединство, целовитост. Коришћењем нарцистичког наратива скреће се пажња на неслагања по природи меморије која је делимична и непотпуна. Појединац ствара своју историју и кроз њу формира реалност која је једнако битна као и „историјска истина”. Такав дискурс предлаже след догађаја, уместо да га априори намеће. Историја никада није прошлост - увек постоји веза између прошлости и садашњости, појединца и околине. Салем својом причом покушава да објасни ту повезаност и животну динамику.

“Ко сам ја? Мој одговор: Ја сам скуп свега што је било пре мене, свега што сам био, видео и учинио и свега што је мени учињено.” (Ружди, 2008: 231)

Роман *Деца поноћи* показује да историја нема једно већ много значења. Она је индивидуална, а њено схватање и значење одређује садашњост.

Руждијев књижевни стил дестабилизује традиционалну употребу језика, позивајући се на нова правила приповедачког језика којим се обраћа присутнима. Присуство лика Падме

омогу́сило је ток личне исповести. Увођењем лика који делује као катализатор, Ружди омогућава Салему усмено приповедање. Салем често прекида своју причу, обраћа се читаоцу, и говори у дигресијама пре повратка у главни ток радње јер га елемент његове приче подсети на нешто друго. Немогућност поуздане наратије и непостојање поуздане историје подстиче вишесмисленост јер се инсистира на индивидуалној перспективи. Меморија овде имитира уметнички процес. Из тог разлога, аутор тврди да меморија има своју сопствену реалност, да можда некада не представља хронолошки или кохерентан след догађаја у њој, али да то појединцу значи више од било какве туђе верзије догађаја. Попут свог јунака, Салман Ружди истражује садашњост модерне културне и политичке ситуације у својој домовини, осврћући се на индијску прошлост. Снажни утицаји описаних историјских догађаја и данас имају последице у модернизацији, развојним процесима, неоколонијализму, глобализацији и транснационализму. До поимања дела као реалног долазимо због способности писца да створи универзалне, живе ликове и ситуације. Иако нема тачног, фактуалног датума, документа или идентитета, читалац све елементе дубоко осећа и прожима. Изазивајући катарзу, епифанију и емпатију, фикција добија универзалну ванвременску инстинитост а самим тиме и епитет реалног. Алегорије, метафоре и симболи, не само да не умањују, већ појачавају и наглашавају страх, љубав, незнађе, трагедију и патњу свих описаних ситуација и ликова.

Доводећи људске судбине и ликове са маргине у центар и концентришући се на описе и ситуације који приказују измештена становишта нормативног друштвеног понашања, Ружди даје глас онима који га никада у историји нису имали. Кроз различите директне или суптилне примере приказано је колико је опасно и погубно наметати другима своје мишљење. Поред субјективног, сви елементи и поруке дела имају и општи карактер.

Ружди ствара алтернативни, трећи простор, који дефинише Индију као постмодернистички простор.

Постмодернизам негира идеју о општој истини заступајући тезе о релативности и субјективности. Истина књижевности није

научно-чињенична већ фигуративна, особена, парадигматска истина. Она доноси сазнања о суштини, а не о простом следу догађаја. Дискурс романа *Деца поноћи* дозвољава продор таквог западног академског оквира размишљања, промовише критичко испитивање историјских чињеница и нов поглед на перцепцију реалности. Кроз фигуративни модел књижевне истине долазимо до сазнања и спознаја о спољашњем и унутрашњем свету ликова и прилика у Индији. На овај начин, ми не добијамо само смисао прошлости, већ и критику различитих елемената друштва и државе са становишта садашњости. Реалност, прошлост и садашњост су индивидуалне категорије о којима се не може перфектно и објективно говорити. Ови аспекти су за сваког појединца различити и недопустиво је за нас да прихватимо туђу верзију као своју сопствену. Пошто је сећање променљиво попут саме уметности, треба прихватити оно што индивидуално ипак има највише смисла.

Афоризми

Абдурахман Халиловић - Ахил

- Игре без граница поставише нам на саме границе.
- Рекли смо послодавцу да се убијамо од посла... донио нам је метке.
- Мучио сам се у прошлом систему - у овом могу и да се патим.
- Иако су нас упозорили да смо се успавали, опет смо захркали.
- Забила му је нож у леђа - ко му је крив што се није окренуо.
- Пружио му је руку као топлом брату - загријани су један за другог.
- Ударио брат на брата... због једне сестре.
- Приликом запошљавања послодавци младим цурама траже искуство - или их искусе.
- Кад му је жена узела ствар у своје руке, богами, није му било лако.
- Видим иглу - тражим пласт сијена.
- Оборен је рекорд - рекордерка се није дала.
- Са њима није хтио да има посла...они раде.
- Само што смо окренули лист, рекли су нам да смо превртљиви.
- Бацио сам поглед на ту згодну жену...и промашио.
- Правац развоја, некако нам се искривио.

- У предузећима има одјека - радници јече што им укидају радна мјеста.
- На добром смо путу по којем би нам могло кренути по злу.

Зоран Додеровић

- Најтеже је ослонити се на послушне. Сваког слушају.
- Није лепо да напамет причамо о корупцији. Дајте нам ценовник.
- Полиција има право да бије грађане. Они најбоље знају зашто.
- Кад видим просјака на тргу, дође ми да се и ја запослим.
- Да ми у посету није долетео залутали метак, Нову годину бих прославио сам.
- Дављеник је испливао. У руци држи сламку спаса.
- Не дамо ми да нас свако вара. То могу само они с искреним намерама.
- Просјак је побољшао свој социјални положај. Сад проси у центру.
- Политичари немају чега да се стиде. Народ је изабрао да иде го и бос.
- Лако је талентима да пропадају кад има ко да их гурне.
- Нашли смо дежурног кривца. Није знао да је дежуран.
- Од земљорадничког џепа до министровог џипа кривудава је пут.

- Наш демократски систем је стабилан. Уграђени се чврсто држе.
- На слепом колосеку најбрже напредује рђа!
- Наше богатство је у разликама. Једни имају све, а други ништа.
- Омладина без будућности је наша будућност.
- Политичари се слажу у једном. Сиротиња ће нас упропастити!
- Системска корупција је положила испит, а ускоро ће и да дипломира.
- Сан сваког лопова је да се поштено накраде, као министар.
- Не даје држава свима - није она курва.
- Ништа нам не иде од руке... сви нас шутају ногама.
- У помицању на боље нешто је зашкрипало.
- Ухватило ме срање - то не мирише на добро.
- На сву срећу, навалила се несрећа.

Критика

Страст моје мајке | Џуди Фајфер

Пише: Сања Живковић

Роман Страст моје мајке, ауторке Џуди Фајфер, на интересантан начин од варира теме љубави, до пријатељства и породичних односа. Њени ликови се разоткривају, стално „ходају по ивици“, а жеља да промене судбину биће њихов главни усуд. Такође, сваки од њих двоструко је обележен, што утиче на њихова делања.

Клер носи терет рано преминулог оца и мајке, која се одала алкохолу, због чега ће морати да зарађује за живот просећи и плешући. Наиме, плес, а касније фотографија, били су њено бекство од сурове стварности, јер је само у њему била слободна. Можемо рећи и да је то био Аскин плес, а да је вук од кога је Клер бежала заправо била њена субина. Друга ствар, која је обележила ову јунакињу јесте љубав, најпре према Џоу, а затим према Ђерки. Немогућност да направи дистинкцију између љубави саткане од страсти и оне стакане од пријатељства, довешће је у тунел без изласка. Стога, уско везани уз њену судбину су два мушкарца: Фин и Џо, који су и сами међусобно повезани јаким пријатељством. Судбину ова три јунака одредиће постављање приоритета. И Џо и Фин ће своје пријатељство ставити испред љубави, те ће се Џо одрећи Клер због Фина, а он ће пристати да Клер дели са њим. Клер тиме заправо постаје марионета у рукама оних који је наводно воле, што даље наводи на чињеницу да је она за њих заправо представљала страст, јер исконска, „чиста“ љубав не подразумева игру. Њих двојица су међусобним „споразумом“ да деле Клер

задовољили своје потребе, не питајући се много шта она мисли о свему. Клер пристаје на Џоову уцену, јер је жена која воли, љубав јој је приоритет. Зато бира пут љубавнице и рађа девојчицу човеку којег не воли. Касније ће доћи до презасићења и пожелете да прекине давно започету фарсу, али ће бити касно. Да сваки човек одговара за све што учини, показаће тренутак несреће коју доживљава са Фином у којој он губи живот, а она остаје непокретна. Овим је Клер платила своју слабост да одмах одбије уцену.

Поред ових односа посебно је интересантан и однос који има са ћерком. Наиме, млада Џоел, преузима улогу исповедника, те се у моментима њихових разговора губи граница мајка - ћерка. С обзиром на то да ће се Џоел заљубити у Џоа, поствља се питање да ли би се то догодило и да јој мајка није причала тако о њему, тј. да ли је мајка заправо та која је најодговорнија за емоције које су се развиле у Џоел. Не треба заборавити ни поигравање са именом, с обзиром на то да је у њеном садржано његово. Клер је самоубиством показала колико може бити велика љубав како према човеку који се воли тако и према детету, те свој живот даје да би ослободила Џоа свог инвалидитета и ћерки даривала срећу.

Оно што је интересантно јесте да се у роману посебно третира природа. Наиме, аутор даје не тако опширну дескрипцију, али у њој обавезно два до три симбола са одређеном функцијом. Такав случај је са старим дрветом које ће бити место сусрета јунака, њиховог венчања, али и место њене смрти. Као да је све морало да се заврши баш тамо где је и почело - код старог храста, који је сведок њене среће са Џоом и Фином. Годишња доба су такође, инспиративна за дочаравање психичког стања јунака. Иако се ради о великом временском распону, чини се као да је роман подељен на пролеће, лето, јесен и зиму.

На крају можемо рећи да је књига *Страст моје мајке* једна необична и посве врло интригантна љубавна прича, која покреће многа питања. Све у њој тако је постављено да је читалац стално у дилеми да ли је граница могућег пређена или се и даље налази на ивици. Такође, било према коме да је, само је „чиста“ љубав спасење.

Легенда која живи | Владислав Петковић Дис

Владислав Петковић Дис био је српски песник и родољуб. Радио је као учитељ и царински службеник. Рођен је 10. марта 1880. године у Заблаћу код Чачка. Био је слаб ученик, матуру није успео да положи ни из два пута. Био је веома талентован песник. По препоруци пријатеља, постаје привремени учитељ у селу Прлити покрај Зајечара. Ту је провео две године, а потом одлучује да оде и потражи посао у Београду где објављује песме под псеудонимом Дис.

Дуго није могао да нађе службу у Београду, и тек уз Нушићеву помоћ, налази место на царинарници у Савамали, где је радио као кантарџија. Ноћи је проводио углавном по кафанама, боемским окупљалиштима, дружећи се са песницима Симом Пандуровићем, Матошем и другима. 1911. године Дис издаје о свом трошку збирку поезије *Утопљене душе*, која је била негативно оцењена од стране тадашњег угледног критичара Јована Скерлића. Живео је веома скромно, два пута је отпуштан из службе, радио је коректуре и слабо плаћене послове по часописима. У време балканских ратова, пријавио се као добровољац, али га због слабог здравља нису примили. Ипак, био је извештач са фронта.

Две године након објављивања *Утопљених Душа*, Српска краљевска академија доделила је Дису годишњу награду за сиромашне писце, а те исте године, по повратку из рата, поново о свом трошку, Дис објављује и своју другу збирку песама *Ми чекамо цара*. Ово издање је поновљено 1914. године, а песме су углавном надахнуте патриотизмом.

Први светски рат Дис је провео на месту ратног дописника; преживео је повлачење преко Албаније, долазак на Крф, одакле

одлази у Француску марта 1916. године. У Француској је написао *Недовршене песме*, које ће 1916. објавити "Српске новине" на Крфу. Оболео је од туберкулозе, а сав зарађени новац је слао породици, која га није добијала. Када је то сазнао, одлучио је да оде на Крф, не би ли некако помогао својима. Путовао је паробродом Италија, који је потонуо 18. маја 1917. године, торпедован од стране немачке подморнице.

За свога живота Владислав Петковић Дис објавио је само две књиге. Ипак Дис заузима истакнуто место у српској поезији XX века, а неколико његових песама као што су *Тамница*, *Нирвана* и *Можда спава* улазе у свевремену антологију српског песништва.

ЈЕСЕН

Ноћ без неба, ноћ јесења; а кроз таму
Иде, мили сумаглица, влага хладна,
Земља мокра и црни се кô страст гладна.
Где-где само суве сенке голих грана
К'о костури од живота, мртвих дана.

Свуда земља; видик пао. Влажна тама
По звуцима, преко мира, лежи, спава.
И тишина у долини заборав
Мирно труне. Нигде ничег што се буди.
Сумаглица. Ноћ без неба. Покров студи.

ТРЕЋА ПЕСМА

Нема више дана, ни ноћи, ни ствари,
Где не видим тебе, твој усамљен лик
И поглед што мирно ни за чим не мари.

Свако јутро, вече, тишина и крик
Доносе ми тајну коју носиш сама;
И Док небо, земља, сâм тичији клик

Причају о нади што ти крије тама,
Јављају се мисли, где си увек ти;
Мисли, и још борба с небом и жељама.

Отићи ће борба. И доћи ће сни
И љубав и радост под твоја окриља,
Мој завичај неге, где ми одмор спи.

Још нам душе могу да дрхте од миља,
Лепоте, што пружа даљина и сан:
Да се заборави и живот без циља,

И кућа под небом овај стари стан,
И бол који живи, немо срећу скрива,
Као сутон сунце, као звезду дан.

Још имамо снаге да се лепо снови,
Покрета за шапат и пољупца глас,
И страсти, у којој загрљај почива.

Још нам срца крију измирење, спас
И љубав што прашта и јаде односи
К'о пролеће зиму, као мир талас.

И док руке срећне станују у коси,
И док глава сања уз лице и груд,
Ми нећемо чути ветар што све носи.

Тако ћемо проћи овај живот худ.
И погледом каткад, као цвет у роси,
Гледаћемо сутон што осваја свуд.

ПРВИ СУСРЕТ

Једно послеподне — не сећам се које —
Ишли сте лагано и погнуте главе,
А око Вас ваздух, светлост и мир стоје,
А над Вама небо боје јасно плаве.

Сенку и с њом мене водили сте собом...
Силна дрскост беше овладала мноме;
Ја сам само знао бити њеним робом —
Да Вас пратим, гледам на домаку своме.

На уличном углу застали сте мало
И мени се нагло окренули лако...
Пред оком што на ме кроз поглед је пало

Кô укопан стадох сав поражен тако.
Ни видео нисам тада Ваше лице —
Само Вам се збуњен јавих нехотице...

1903.

ПИЈАНСТВО

Не марим да пијем, ал' сам пијан често
У граји, без друга, сам, крај пуне чаше,
Заборавим земљу, заборавим место
На коме се јади и пороци збрасе.

Не марим да пијем. Ал' кад приђе тако
Свет мојих радости, уморан, и моли
За мир, за спасење, за смрт или пак'о
Ја се свему смејем па ме све и боли.

И притисне очај, сам, без моје воље,
Цео један живот, и њиме се креће;
Узвик га пролама: "Неће бити боље,
Никад, никад боље, никад бити неће".

И ја жалим себе. Мени није дано
Да ја имам земљу без убогих људи,
Очи плаве, топле као лето рано,
Живот у светлости без мрака и студи.

И желећи да се заклоним од срама
Пијем, и зажелим да сам пијан до век;
Тад не видим порок, друштво где је чама,
Тад не видим ни стид што сам и ја човек.

МОЖДА СПАВА

Заборадио сам јутрос песму једну ја,
Песму једну у сну што сам сву ноћ слушао:
Да је чујем узалуд сам данас кушао,
Као да је песма била срећа моја сва.
Заборадио сам јутрос песму једну ја.

У сну своје нисам знао за буђења моћ,
И да земљи треба сунца, јутра и зоре;
Да у дану губе звезде беле одоре;
Бледи месец да се креће у умрлу ноћ.
У сну своје нисам знао за буђења моћ.

Ја сад једва могу знати да имадох сан.
И у њему очи неке, небо нечије,
Неко лице, не знам какво, можда дечије,
Стару песму, старе звезде, неки стари дан,
Ја сад једва могу знати да имадох сан.

Не сећам се ничег више, ни очију тих:
Као да је сан ми цео био од пене,
Ил' те очи да су моја душа ван мене,
Ни арије, ни свег другог, што ја ноћас сних;
Не сећам се ничег више, ни очију тих.

Али слутим, а слутити још једино знам.
Ја сад слутим за те очи да су баш оне
Што ме чудно по животу воде и гоне:
У сну дођу да ме виде шта ли радим сам.
Али слутим, а слутити још једино знам.

Да ме виде, дођу очи, и ја видим тад
И те очи, и ту љубав, и тај пут среће;
Њене очи, њено лице, њено пролеће
У сну видим, али не знам што не видим сад.
Да ме виде, дођу очи, и ја видим тад:

Њену главу с круном косе и у коси цвет,
И њен поглед што ме гледа као из цвећа,
Што ме гледа, што ми каже да ме осећа,
Што ми брижно пружа одмор и нежности свет,
Њену главу с круном косе и у коси цвет.

Ја сад немам своју драгу, и њен не знам глас;
Не знам место на ком живи или почива;
Не знам зашто њу и сан ми јава покрива;
Можда спава, и гроб тужно негује јој стас.
Ја сад немам своју драгу, и њен не знам глас.

Можда спава са очима изван сваког зла,
Изван ствари, илузија, изван живота,
И с њом спава, невиђена, њена лепота;
Можда живи и доћи ће после овог сна.
Можда спава са очима изван сваког зла.

Поезија за децу | Предраг Бјелошевић

КОВРЦАВА ТАЧКА

Ах, што сам познавао једну Коврцаву тачку
Ух, што је то била Тачка
Ех, што ми је знала ићи на живце
Ау, што је вољела да паметује
Ох, што је била буцкаста и луцкаста
Их, што је била лијепа и уображена
али, што је она могла да трепће
као лутка
и да се прави да те не види

Ух, што сам је мрзио
док је одлазила из школе
са једним тачком из друге реченице
Ах, што сам је заволио
а кад ме је први пут трепћући погледала
и рекла да ме... и да се... то не смије
никоме другом рећи
осим можда у сну

И тата ми каже да је једну сличну
волио данима
њено име исписивао је по споменарима
свескама и романима
али да такве као моје Коврцаве тачке нигдје
видио није и да је вјероватно и нема
на цијелом бијелом свијету
пошто ја својој златној Коврцавој тачки
често у сну кажем да је В... и да је разумијем

И кад је одвећ данима нема
и кад је има на мјестима
на којим по татином мишљењу
не би требало да буде
па и кад је видим или умишљам да сам је видио
са неким сумњивим ускличницима

или упитницима из сасвим друге приче
па и кад се она задњи пут на мене љутнула
због неких двотачки или тротачки из друге смјене
ја сам је увијек В... и сасвим разумио

А данас кад са оцем причам о времену
које попут брзог воза небом људским мине
Он каже:

- Још зна лахор да ми шапне њено име

А ја:

- Чим очи затворим коврџаво сунце сине
образи плану моји ко некад од милине.

Ах, што сам познавао Коврџаву тачку једну

Ух, што је то била Тачка

Ех, што ми је знала ићи на живце

Их, што је вољела да паметује

Ох, што је била буцкаста и луцкаста

Оо, што је била лијепа и уображена

И, што је она знала да трепће као лутка

и да се мог погледа стиди

док је с мајком шетала улицом

- Тата, вјеруј ми

Од трептања Она није могла

ни звијезде, а камоли мене да види.

СЛОН КУЋЕПАЗИТЕЉ

Веома лијепу уз радост муке
саградили смо кућу за слона
да нас чува од сваке зле руке
кад риком огласи се из заклона

Више се не плашимо ни медвједа ни вука
не страхујемо од але нити змије шарке
свјесни смо да брани нас слоновска рука
ништавне су звјериње пријетње ил' чарке

Мада је тром љубитељ је цвијећа
дјецу њежно сурлом милује по коси
кад сунце пржи ил кише прољећа
уши над њима као кишобране носи

ПЈЕСМА О КАЖУ

Кажу има један Каж
шта добро је шта не важ
шта је лоше а шта важ
кажу да зна само Каж

Ако не зна кажу Каж
шта добро је шта не важ
шта је лоше а шта важ
ко би други да нам каж

Ако неће рећи Каж
шта важно је шта најваж
шта је тачно а шта лаж
нема нико да нам каж

Али никад кажу Каж
неће рећи лажну лаж
то важно је и најваж
јер ноге су кратке у лаж
кратке ноге каже Каж

БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН

Био једном један мали краставац
који је силно желио да порасте
зато је и дању и ноћу сисао своју лозицу
и чим је порастао од педља
подигао се на прсте
погледао лијево-десно и умало није вриснуо

Потрчао је журно дуж дуге гредице
позивајући осталу браћу и сестре
да га слиједе
али кад је видио да га нико не слуша
уплашено је одскакутао у другу њиву
сваки час хватајућ се за главу
па у трећу
и на крају кад више није имао куд
стао је пред врата чича Ђурине куће
и из свег гласа повикао:

Спаасссаавај ме чича Ђуро
ено пољем иду копачи
пресијекоше ми мотиком лозицу
па никада нећу порастити велики
Спасаавај спасааваај...

ПРВИ КОРАК

Шта значи први корак
Значи - скоро ћеш на бедем

Гдје тек чека те бријег
и поглед сунцем заведен

Са тог бријега кад чврсто станеш
видјећеш доле бедем мали

А у даљини кад главу дигнеш
прелијепо брдо сво у магли

И кад се уморан на брдо попнеш
бријег постаће ти питом

Брдо облака пред тебе стаће
и бићеш очаран притом

То значи први корак
корак као планина

Што било ти је далеко
иза тебе ће бити даљина

Приказ | Драгана Зорић

Мотив жене у песништву Милана Ракића

Милан Ракић је био један од оних људи на које не можете ставити етикету, који не воле статистику и не воле печате, ма колико славни били. То им сужава живот, а сужен живот води у таштину, таштина у тамницу. Са креаторском мисијом кретао се у безброј климата, како у животу, тако и у својим песмама, описима жене и љубави. По нагону је био од оних који иду у метаморфозе, у разне егзистенције.

Својом поезијом дао је поезију живота, не само свог случаја. Све је свакидашња радост и свакидашњи бол свих нас, али је спуштено у недомашену кристално испуњену дубину. Препуштао се јаком осећају, који остварује физичка уживања, и тонуо је у субјективну и врелу песму. Код њега је дар музички и дар поетски срастао у једно.

Ракић није био сентименталан и растворљиво осетљив. Није био романтична фигура ни у моментима доживљавања, ни у часовима сећања на преживљено. Волео је живот и стварност као такве. Драма младог песника састојала се у првом реду од физичких елемената, од глади тела, од жеља и узимања, од физичког самољубља, од физичке младости којој се увек чини да је човеков суд тесан, и да су мере примања мале. Развијао је песму о лепоти земаљског живота, са богом Еросом, и са женом у заједници. Човек и жена, то је топлота света. Човек и жена, то је дивота тела као извор свих снага, и оних за радост, и оних за песимизам душе јер душа није ништа друго до туга и песимизам једног богатог физичког бића. Радости су помућене и расвешћене. Физичке тоpline у манифестацијама свих чула и органа, то је снага и потпуност живота.

Оштро проницање и његов песимизам донекле су филозофија, а донекле морал. Пронцање раздваја људе, раздваја човека и жену у смислу једне антрополошке психологије. Често ће певати о

страсти, сласти и забраву. И интимни односи између човека и жене провлаче се између племенитих илузија и тешких талога. Тела наша и чула уметници су, све опет почиње изнова, и љубав и бол. Он зарања у гностичке моћи тела. Песимизам заједно са срећом и чулним уживањем пронаћи ће свој одзив у стиху:

*Дај ми уста твоја дај могућност тајну
Да жив заборавим да сам жив, да свуда
Видим само срећу и доброту крајњу,
Да спокојан будем и тих као Буда
(Мутна импресија)*

Живео је с чулном персоналношћу и по златном правилу лепоте. Песме су ницале између лепота и свирепих истина земље.

*Упи се у мене загрљајем једним,
Ко грозница трајна струји мојом крви,
Крепко стегни моје тело нек се смрви
Стопи се у мени страшћу твојом целом,
Да сав изнемогнем под витким ти телом
(Очајна песма)*

Без патетике сентименталне, без патетике интелектуалне, пре свега је реалиста у својој песничкој дикцији која би се могла преточити и у прозу :

Сисао сам срећу све до саме зоре

Грубо директан, не ствара еротичне атмосфере, већ прави анализе љубавних осећања које су иконокластичке.

Посматра жену конкретно и лично. Свест добија предност над осећањима, тако је и жена стављена под лупу разума. Признаће тренутни љубавни занос, потребе тела и у жени видети објекат својих физичких жеља.

*За тај тренутак живота и миља
Кад затрепери цела моја снага,*

*Нека те срце моје благосиља...
(Искрена песма)*

Инспирација за песму долази од једне такве потребе и од онога што следи после ње, задовољног тела. После љубави следи засићеност. И то тело топло благосиља жену док јој душа саопштава немилосрдне али искрене речи:

Ал' не волим те, не волим те драга!

Чулно еротски односи чине велики део његове поетике, заједно са њима радост коју буди жена, и њу Ракић идентификује са лепотом. Можда би и он могао да јој као своји претходници:

Каже отужну песму о љубави, како чезне и љуби је, мада у том тренутку не осећа тако...

Међутим, бира да пође другим путем, из њега проговара човек двадесетог века, човек који се не либи спомена еротике као изворности. Љубав постоји, али у другачијем облику. Доба о којем писац говори јесте доба слободе, нема уговорених бракова, моралних стега, а он је гласник једног таквог времена. Не огледа се у његовој песми суровост лирског субјекта, само искреност онога што доживљава у датом тренутку. Оно што се не мења јесте праисконска плот. Жена воли ласку.

*А ти ћеш, бедна жено, као вазда,
Слушати радо ове речи лажне:
И захвалићеш Богу што те сазда,
И очи ће ти бити сузом влажне.*

Природа жене у његовој песми је враголаста, пркосна, контрадикторна. Не може и не пристаје на компромисно решење какво јој он нуди. У осталим Ракићевим песмама мање се пажње посвећује њеном менталном склопу и њеним прохтевима. Она остаје чулна. Једноставна у свој својој лепоти и раскоши живота. Топла и нага, природна као цвет, чедна и бестидна. О њој таквој и ономе што она у њему буди он пише:

Јест, нема на теби ниједнога дела

*Да се моме оку могао да скрије,
Ниједног превоја блиставог ти тела
Да се мој пољубац на њ спустио није.
Знам те тако добро: у растанка часе
Ти преда ме ступаш сва сјајна и жива,
Знам када ће сузе око да ти квасе,
Знам кад ти се душа милоштом прелива...
(Лепота)*

Ракић жену не доживљава платонски, не пише јој канцонијер, она није Дучићева химера, нити стидљиво Шантићево девојче. Она је жена од крви и меса, и када у њему буди страсти и када га одбија својом ћуди.

*И тако је све прошло, и ја сада
Не могу клети небо ни судбину,
Ил' с песницима стиснутим, пун јада,
Проклети жене или подлост њину.*

Када у њему буди страсти он јој посвећује стихове из песме **Чекање**:

*О, шта је то што мене веже сада
За једну пут, за један облик тела?*

Лепоти жене песник прилази пун побожног страха. Жена ће код Ракића кулминирати када је он окарактерише као једно од два врела вечне младости. Природа и жена казаће он.

*И склопићу очи. И тада,
Осетићу чудно, као кад се снови,
Са милоштом тајном што из звезда пада
И свежином скоро поораних њива,
Сјај очију твојих болећив и мио.*

Јединство између песникове привржености жени и њеног објективног приказивања уочавамо у песми *Далида*.

*Па што се плашиш и устежеш? Знам те!
Царуј ко увек, царуј према себи,
Ти деспотице, што те вечно памте;
Да ниси таква - волео те не би!*

Ракићева љубавна поезија открива нам двоструко лице љубави, са једне стране жудњу за телесним сједињењем, а с друге невеслу и сасвим обичну стварност живота удвоје. Понекад узима маску галантног љубавника што драгој пева серенаду под балконом (*Триптихон Серенада*), а некада стоји чврсто на земљи, у добро познатом и непоетичном простору свог Београда, заједно са живим, сасвим конкретним и сасвим обичним женама. Називан је реалистом љубави, љубав је стављао под лупу хладног разума. Зато ће својој жени рећи: „Ђути, драга“.

И то је начин да се човек спасе од растанка и заборавља. То је Ракићев начин.

ДАЛИДА ¹

Ко печат сам те метнуо на срце,
И као печат на мишицу своју;
И све сам дао, и, по љутом боју,
Хладнокрвно сам покопао мрце.

И душа моја није хтела знати
За тајну грижу и осећај стида,
Ни да л' ћеш бити добра као мати,
Или си стара, вечита Далида.

Владај над мојом душом, моћно дете,
Са расцветаним ружама у коси,
И власт нек твоју ништа не омете,
Ни бол, ни плач, ни реч што милост проси.

У мојој души увек места има
За пун заборав, за све што ће редом
Навалити на мене као плима,
И све, због тебе, заменити бедом.

Па што се плашиш и устежеш? Знам те!
Царуј ко увек, царуј према себи,
Ти, деспотице, што те вечно памте;
Да ниси таква – волео те не би'!

*1 Далида је библијска личност. То је девојка из племена
Филистеја, која је израиљског јунака Самсона лишила снаге тако
што му је, на спавању, одсекла дугу косу.*

Опасне песме | Михајло Орловић

СЛИКАМ СВОГ СИНА

Ноге ћу насликати бојама неба
Да могу газити по мору а да не пропадне
У њега
Руке морају имати дах лакоће
Једним замахом да прелете седам гора
Лице ћу му начинити од ветра
Кад се смркне да не падају кише

Чело нека има пуно правих линија
И боју светла
Очи ће имати боју реке
Да увек теку тамо где их мисао води
И напокон коса
Нек буде боје морских таласа
Да сирене док је мрсе
Певају песме чежње и даљине

Слику ћу однети у Лувр
Имам жарку жељу да ми Мона Лиза
Буде снаха

КАМЕН

Ако сумњаш да се под њим крије златник
Не подижи га
Све је лепше од разочарења

Ако си сигуран да је под њим црв
Подигни га
Светлост коју му дарујеш
Лакша је од тежине мрака

Ако камен не треба да стоји тамо где стоји
Помери га
Ради суштине

Ако хоћеш да зидаш кулу љубави
Узми онај што ти је
Пао са срца

ОПАСНЕ ПЕСМЕ

Своје песме чувам у фрижидеру
Износим их само кад треба неког почастити
Обично стављам их на салвету
И пазим да не упадне какав трун
Моји су гости чистунци
Воле питко и чисто

Нудим им песме с преливом јутра
Слатких ноћи и саге
Чак и оне - недовршене
Које држим у кутији с насловом Наге

Гости их слушају опрезно
Плаше се за срце и душу
А кад осете њихов мирис тамјана
Постају похлепни
Сами отварају фрижидер

Ждери преко мере
А онда повраћају по умиваонику
Јастуку
Гдје стигне
И псују матер оног ко пише тако слатке
А опасне песме

ДАН КАДА СМО СЕ СМЕЈАЛИ РАТУ

Рат је долазио са свих страна
Ми смо седели на балкону
Пили кафу
Смејали се
Наишао је неко
Био је јако узбуђен
- Смејете се
А рат само што није
Шта бисмо друго
Олују још нико зауставио није
Уосталом неће ваљда
Наш народ је стално патио

Тек кад се рат сасвим приближио
Кад смо осетили гареж
И кад је војник пронео нашом улицом
Своју главу у торби
Неко је отишао у собу да телефонира
Не знам коме али чуо сам
- Код нас је рат!
Да прави рат! - рекао је
И није онакав као што пише у књигама
Ни као што су нам причали стари
Већ прави рат
Рат у којем се гине

Престали смо се смејати
Било је касно после поноћи
Неко је залупао на вратима
Ћутали смо у ћошку

Кад је свануло
На нашем прагу нашли смо крв
И нико није имао снаге да је опере

Биографија

Михајло Орловић је српски књижевник и новинар. Рођен је у Босанском Милановцу, код Санског Моста. Завршио је гимназију у Санском Мосту, а Факултет политичких наука, смер журналистика, у Београду. Објавио је двадесет књига прозе, поезије и записа. Аутор је бројних новинских, радијских и ТВ репортажа, као и документарних филмова, за које је награђиван (Сребрни пастир, Златна буклија и друге). За своје књижевно стваралаштво добио је више награда. (Награде Међународних књижевних сусрета Шушњар, Слово Подгрмеча, друга награда на Међународном фестивалу поезије славенских земаља у Бугарској и друге.) Аутор култних емисија на РТРС-у: *Сто људи сто ћуди*, *У орловом гнијезду*, *Огњишта*.

Неке од Орловићевих књига су: *Бијеле мрље*, *Ноћна тканица*, *Звоно*, *Небо и ништа*, *Шести печат*, *Град на језеру крви*, *Кишни снови...*

За роман *Небо и ништа* награђен је наградом Града Бања Лука, као најбоље остварење у 2007. години.

Заступљен је у више антологија српских припо-вједача и пјесника.

Три приче

Зоран Стевић - ЉУБАВНА ХИМНА

Свађали смо се стално. Свађали смо се и кад треба и кад не треба. У кући, у дворишту, и понедељком и средом... А недељом тек је било свечаних и празничних свађа. Свађали смо се, гласно и тихо. Свађали се с разлогом и без разлога. Свађали смо се и кад су деца ту и кад нису. Свађали би се када бих дошао раније с посла јер ручак није готов, а свађали би се и када дођем касније јер се ручак охладио. Свађали би се пре одласка у куповину зато што је направљен предугачак списак, а после се свађали по повратку из куповине јер је пуно пара потрошено на оно што није на списку. Били смо мајстори у свађама! Тридесет година смо активно пекли свађалачки занат тако да смо га довели до савршенства.

Нисмо се само свађали кад нисмо заједно. Једва смо чекали да будемо скупа па започнемо нашу игру свађалицу у којој нико није био победник, а свако би од нас мислио да је баш он победио. Нико од нас двоје никада не би признао да је губитник, а били смо то обоје. Свађали смо се на све начине, културно, некултурно, вулгарно, заједљиво, подсмешљиво, провокативно, простачки... А често интелигентно и фино као да није свађа у питању. Свађа је била наш стил живљења, препознатљив. Комшилуку нарочито. Ми смо толико усавршили занат да смо се могли свађати и ћутећи. Погледи су нам се свађали када би се сусрели. Руке би се свађале кад би се дотакле. Мисли су нам се свађале када би уста заболела. Били смо најбоље свађалице на свету, као што је Ноле у тенису. Ми смо били у дублу. Да смо остали заједно вероватно бисмо усавршили наш свађалачки занат да бисмо се могли свађати и на даљину, телепатијом, бежично... Што ни Тесли не би пало на памет. Можда је штета што нисмо остали још мало заједно да то усавршимо, јер сада би се могли и даље свађати макар понекад, макар у жељи, макар недељом или благоданом. Сада смо ускраћени за наше велико задовољство које се звало „свађа“. Кома сада прија ова тишина? Из облака уместо пљуска кише пада тишина. Када

севају муње грми тишина, птице певачице на грани ћуте, на даљинском ТВ пријемника заглављено је „mute“, радио више музиком не свира, кошава више не фијуче, миш залепљен на лепку не цијуче, у дворишту не лаје куче...

Ништа више није звучно као јуче и како сад живети са толиком тишином? Чему онда уши? Чему онда језик? Ћутање је горе од свађе. Свађу можеш прекинути а ћутање не можеш. Свађу можеш наставити сутра, а ћутање је непрекидно. Свађу можеш спречити, а ћутање не. Са свађом смо живели, а не са ћутањем. Требало је да останеш још само да усавршимо то проклето бежично даљинско свађање. Онда би ми било свеједно где си. Онда би ти било свеједно где сам. Свађа би нас спајала, живела... Овако умрла је изненада, на пречац, затекла нас неспремне. Да ли смо и ми онда још живи? Нисам сигуран...

П.С. Чувајте своју свађу, не запостављајте је... Нека траје, траје, траје... Вечно. Јер тишина ће вам свакако доћи незвана једног дана. Пре или касније свима дође.

Радован Синђелић - УЛИЦА ФЕХЕРВАРИ

Идем улицом Фехервари. Подне је одавно прошло. Оголелих кестенова ред скупио се од хладноће. Ни једног листа нема на њима. Небо потамнело и спустило се ниско чини ми се на саме таласе Дунава. Јато белих облака журно одмиче ка југу. Спрема се киша. Касна јесен. Новембар месец. Ветар разноси последње мртве листове са ружиних стабала и свира кроз гвоздене шипке ограде одавно напуштене виле, поред које сад пролазим. Уморан сам. Уморан сам од терета живота и од терета година. Не мили ми се више ништа. И овај пут кући као да је сваки дан све дужи. Не волим јесен, нарочито не касну јесен. Кад сам био млад нисам је ни примећивао, није ми сметала, а сад кад се јесен мог живота приближава свом крају све су ми тежи и тежи кишни јесењи дани.

Седамдесет и пет година сам роб Божији на овој земљи. Шта је седамдесет пет година? Само тренутак кратак као трептај ока. Борим се да ме не обузму сетне мисли, бежим од успомена, браним се од сећања. Сећања која ми се враћају, мени су немила. И кад ми у свест доплови неки радосни тренутак ја га покријем неком обичном свакодневном мисли. Оних људи које сам волео одавно више нема. Све што је прошло то је и умрло и траг му у мојим мислима годинама већ полако бледи и вене. Да ми није овог мог посла, не знам како бих живео, чини ми се полудео бих од сивила и једноличности свакодневнице, од празних дана и усамљености. Ко зна можда ће тако на крају и бити. У мојим годинама не би требало да радим, али хвала Богу памет ме још добро служи. Радим захваљујући начелнику наше градске болнице, сину мог старог пријатеља и мом некадашњем студенту Јанку. Радимо заједно у његовој приватној клиници, он пре подне, а ја поподне.

Јато голубова прхну са крова двоспратнице и уплаши ме. Из једне капије истрча пас, бијела рундава мешанка, пројури поред мене и нестаде иза угла. Чудно како човек касно сазна како је сва лепота овог света у малим обичним стварима. Сваки дан прођем кроз овај парк. Крај опустеле камене фонтане увек буде јато голубова. Измрвим им две три земичке и посматрам их. Има међу њима један голуб који нема прсте на ногама. Гега се као човек. Некако је неугледан и перје му је прљаво, али има неке лепе и тужне очи. Некада је мој брат држао голубове у свом белом голубарнику на нашем имању. Били су то другачији голубови него ови овде. Његови су били лепши, чистијег и сјајнијег перја, горди као паунови. Данас у парку нема голубова. Остављам им земичку на клупи и журим кући. Небо се спустило још ниже. Са Дунава се подигао снажан ветар. Улице су опустеле. У сусрет ми иде трамвај, стаје на станици, две жене излазе. Трамвај скреће лево и одлази. Као да ми се откиде део срца и као да паде на плочник. Некада сам и сам трчао за истим трамвајем и возач би стао, увек би стао, отворио би врата и рекао:

- Опет касните, докторе, ако бисте рекли коју лепу реч о мени вашој домаћици Марији, и ако би она пристала да се уда за мене,

поставио бих шине поред ваше куће и сваки дан бих вас бесплатно возио...

Тако се некад са мном шалио чика Павле. Одавно нема ни њега ни Марије. Марију је заменила госпођа Сабо. Она инсистира да је зовем Габријела. Ја то избегавам, њено име ме подсећа на неку другу Габријелу која ме је умало коштала живота. Госпођа Сабо или Габи како је понекад зовем је веома фина дама. Кад су јој се кћерке удале она је остала удовица и била је мало код једне мало код друге кћери све док им није одгајила децу. Обе кћери су имале имале по две девојчице. И кад су јој унуке отишле да студирају у Беч, госпођа Габи је одлучила да се повуче из њихових живота и да нађе себи пристојну службу. И ето већ десет година се дружимо она и ја. Она је веома пажљива жена, ево је стоји испред капије са великим црним кишобраном у руци, изашла је пред мене плашећи се да ме не ухвати пљусак. Чим смо крочили у кућу киша се спустила и лила је као из кабла. Осетио сам одмах мирис хране, топле ватре и влажних дрва, Атила птичар је залајао са врха степеница и пожурио ми у сусрет. Скинуо сам капут и пожурио да се пресвучем. Мамио ме је пријатан мирис гушчијег печења који се мешао са слатким мирисом резанаца са маком. Овде у овој старој кући све је било тако тихо и пријатно. Пошто је сутрадан била субота одлучих да никуд не идем до понедељка, да уопште не излазим из свог дома. Ипак нешто је сада било другачије него јутрос када сам кренуо на клинику.

- Да није неко долазио? - питао сам госпођу Сабо. Она рече да није.

- Чини ми се као да осећам неки мирис, мирис неког дамског парфема...

Нико није долазио, господине Колоди. Требало је да дође наша сусетка госпођа Ема, али је нема. Отићи ћу после ручка да је обиђем, бојим се да се није разболела. Јуче се жалила на бол у прсима и кашљала је. Очекујете ли ви некога господине докторе?

- Не, никога не очекујем.

Сат касније сео сам у своју фотељу крај камина и узео новине да прочитам. Атила ми је ставио главу на стопала и заспао.

Госпођа Габи је склонила судове од ручка и отишла код комшинице. Нисам могао да се концентришем на читање. Атила се мешкољио у сну, кезио зубе и режао на неког кога је сањао. Пуцкетале су варнице у камину и влажне цепанице као да су шиштале и уздисале. Папагај се љуљао у свом кавезу и пречка на којој је стајао је шкрипутала. Кад је папагај заспао његова љуљашка је ућутала, ватра се утишала, а Атила је престао да се врти. Тад ми се учинило исто. Да осим мене и Атиле има још некога у кући. Одложио сам новине. Ослушнух. Тишина је била превише мирна. Као да још некога има у соби, као да неко невидљив стоји у куту и посматра нас сигуран да га нећемо видети. Скинуо сам наочари и ставио их на сто. Полако је падао мрак. У соби је било тихо и топло. Умириле су се и сенке у углу. Сан ме је полако хватало својим меканим мачијим шапама. Киша је падала и даље све јаче и јаче. Снажан звук ломљења стакла је одјекнуо кроз собу, скочих. Атила се пробудио и погледао ка прозору, и птица се пробудила и гледала је у истом правцу као и пас. Нешто црно је скочило на прозор и ударало у њега. Атила је уздахнуо и поново спустио главу на шапе први препознајући непознатог лармаџију. - Па то је Фидел! - пао ми је камен са срца, црни мачор се вратио из скитње и лупао је на окно да га пустимо унутра. Отворих прозор и незахвални мачор је скочио унутра, стресао мокро крзно и скочио баш на фотељу где сам ја до мало пре седео и почео је да чисти крзно. Није било расправе са тим мачором, препустио сам му место и седох у другу наслоњачу поред прозора. Видео сам празну улицу, сусеткино двориште и црвене клопке госпође Сабо на трему. Киша је падала и даље. Заустио сам да питам свог мачка где се то он скитао, понекад сам разговарао са својим љубимцима и они су ми одговарали на свом језику, кад учини ми се да сам чуо звук кључа који се окреће у брави. Полако и само једном, као да је неко ставио кључ улазних врата у браву и окренуо га једном. Да би се врата откључала требало га је двапут окренути и ја сам ослушкивао тај други звук. Прошло је неколико тренутака, за то време погледао сам по дворишту и са свог места сам јасно видео да нико није ушао у наше двориште, нити је ико прошао стазом до трема. Кључ

смо имали само домаћица и ја. Тад се сасвим јасно чуо и други окрет кључа, резак метални звук. Атила је подигао главу и начуљио уши у правцу улазних врата у ходнику. Брава се померила, али се није чула шкрипа врата. Атила је поново спустио главу једнако гледајући у врата, мачак је и даље спокојно лизао мокро крзно.

- Да је неки странац они не би тако реаговали - помислио сам. Црвене клонпе госпође Габријеле и даље су биле на трему комшијске куће. Киша је лила све јаче. Ослушкивао сам нећу ли чути нечије кораке у холу. Није се чуло ништа.

- Учинило ми се, само ми се учинило да сам нешто чуо. Али, зашто Атила гледа у врата? Погледах у сат. Поклопиле су се казаљке на пет часова и двадесет пет минута. Учинило ми се да сам нешто заборавио, нешто што је требало данас да урадим. Поновио сам у мислима цео свој данашњи дан. Видео сам сусетку како прати госпођу Габи до капије. Киша је престала. Жене су стајале испред капије и разговарале не хајући за хладан ветар. Телефон је зазвонио. Звонио је дуго и упорно. Јавио сам се. Био је то мој пријатељ Јанко. Рекао је да би боље било да сутра одемо на гробље, пошто је време такво какво је, а и киша може опет почети да пада...

Нисам га добро разумео о чему прича, шта смо се то ми договорили и зашто да идемо на гробље... кад поглед ми паде на календар који је стајао на столу и на коме сам црвеном оловком заокружио данашњи датум осамнаести новембар. Осетио сам мирис таласа Дунава, мокре земље, воштаних свећа и вечно зеленог шимшира у алеји градског гробља. Спустих слушалицу. Госпођа Габи је ушла у дневну собу рекавши како је чула од сусетке да ће у понедељак пасти први снег. Видевши ме како стојим поред стола збуњен она се уплаши и упита шта се десило, да нисам чуо неку лошу вест јер је претпоставила да сам са неким причао телефоном. Слушалицу сам још увек држао у руци.

- Није се десило ништа - рекох јој - само сам заборавио да одем на гробље. На данашњи дан је умрла моја сестра, а и двадесет пет година је од како нема мог пријатеља Јана Харадија...

- И његове породице - додаде тихо госпођа Габи брзо се прекрстивши.

- И његове породице - поновио сам као у неком бунилу. Окренух се ка прозору, сумрак се полако спуштао, лени мачак је спавао на његовом месту, Атила је пратио наш разговор.

- Па отиђите сутра на гробље, сутра је субота, дан мртвих, ако хоћете ићи ћу и ја са вама: казала је госпођа Габријела.

- Ово је први пут за толико година да сам заборавио на годишњицу... Није ми толико било за сестру, прошло је педесет година од њене смрти, растали смо се непомирени, њој тамо у Камаргу има ко упалити свећу јер наш најмлађи брат је жив и његова супруга је жива као и сва њихова деца и унучад. Јан Харади ми такође не би замерио, био је превише добар, превише наиван и честит човек, а његова Кати, е њој свећу палим само реда ради, зато што је њен гроб између два гроба људи које сам много волео.

- Али, ти, Ели, како је могуће да сам заборавио дан твоје смрти? Ја сам заборавио, а Јанко није, а мени се увек чинило да сам те ја волео више...

И поново се сетих брата и његове пуне куће и још неких рођака и пријатеља са којима сам некад био близак, а онда смо се разродили и разишли и сви су имали неког свог ко је био са њима или је остао иза њих, а ја немам никог. Имао сам некад, али смрт је била бржа. Зажалио сам што сам позавидео брату и другим људима који ми нису ништа били криви. Моја зла коб је била таква да сам доносио само несрећу онима који су ме волели. Да бих скренуо ток својих суморних мисли, упитих госпођу Габријелу да ли је закључала врата кад је пошла код сусетке.

- Наравно, ја увек закључам врата и носим свој кључ са собом
- рекла је она - Зашто ме то питате?

Ништа нисам одговорио само сам одмахнуо руком. Напољу киша је поново почела да пада.

И падала је дуго, дуго времена све док поноћ није минула. Спавали су слатким сном сви моји укућани и Атила птичар опружен поред камина који је сањао немирне снове, и папагај у својој крлеци

од врбовог прућа и црни мачор који се склупчао на мом крилу, само ја нисам могао да спавам.

Мирко Кекић - РУМЕНИ НОКТУРНО

Још један дан октобра, на граници између обданице и ноћи. Румене пруге на западу, понад хоризонта, наговештавају сутрашњи ветар. Тако му је, барем, говорио деда када је као мали проводио вечери на салашу. Киша тек што је стала. Осим запада, све је притисла оловна тежина облака. Натопљени, подсећали су га на аквареле које је пре неколико дана, када је пристигао у Београд, посматрао у једној галерији. И на уплакане јастуке. Нагнуо се кроз прозор и загледао у дотрајале гараже и кестен у задњем делу дворишта. Испити, ноћна учења, скрипте, играло му је по мислима. С друге стране, студентске журке, нова познанства. Сва та шарена устрепталост искакала му је пред очи и мамила га у налетима који су ишли чак до дражења; та очекивања која су га веселила, а опет му будила жељу да рашчерупа, њему нови, заборавни, огромни град заједно са свим његовим бучним шинама, скровитим двориштима и разголићеним рекама.

И поред свега тога, вечерас није знао шта би радио. Насуо је преостало млеко Мишу - мачку кога је добио за претходни рођендан од тадашње девојке. Затим је отишао да баци смеће и успут купио мало шунке за сутра. Нешто касније лежао је на кревету и управљао пажњу час на музику са радија, час на *Малог принца* - џепно издање научено готово напамет. Поново је устао и погледао кроз прозор. Смирајни жар се скоро сасвим угасио над хоризонтом, а кишне капи, с крошње, падале су на земљу, побожно. Као да се враћају каквом давно проживљеном или недосањаном пољупцу. Вратио се на кревет, заклопио књигу и стао да листа примерак огласа који је купио за време тражења гарсоњере. А читав се свет неопходности и заљубљеништва, посла и сна, збио на шаку тих страна као у каквим сабраним делима, Балзаковим рецимо. Пажњу су му одвукле оне

стране са личним огласима. Тај чежњиви одељак који уме да унесе оно опито, титраво узбуђење и лаки одушак, неретко помешан са слаткоћом презира, у опорост усамљености. Усамљености коју је, с обзиром да је уживао у самоћи, његова младост више осећала као терет природе, терет тела, него лични терет душе. А, страст је, повоздан, била мајка екстраверзије.

У почетку је само проматрао те стране набијене, можда, недовољно сналажљивим мушкарцима, усамљеним а добростојећим, с једне, и поприлично слободним и сналажљивим девојкама у тежњи за каквим таквим стандардом, с друге стране. Тежио је да верује да то ради чисто из радозналости. Замишљао је лица тих људи и домове у којима су одрастали, њихове прве искрене љубави, ако су их уопште имали, ствари о којима су маштали и улице којима су шетали. А онда му се, као стари знанац, приближи к свести та мисао и он нагло устаде с благим подсмехом на лицу, одагнавши је. Али, само на трен. Те се бестежинске и порочне страсти никад не дају лако отерати, већ омамно навале на човека. Као слаткиш на колебљиво дете. Он опет седе. Затим опет устаде. Угаси радио. Онда отвори прозор како би му мириси после кише колико толико расхладили мисли. Вече је још било младо, као одевено у прозирни сребрнкасти тил лаке измаглице. Он је и иначе имао обичај да леже доста иза поноћи, што је постало још касније ових дана откако је променио средину. Није му се дало ни да изађе и истражује град по оваквом времену, а осим одећа и неопходности у стан још није пренео ништа, ни рачунар, ни гитару... Стајао је тако неко време, па затворио прозор, наточио цеђени сок од вишања и вратио се на кревет. Миш му је ускочио у крило. *Па шта сад, шта је лоше у уживању олакшаном од оне румене тежине осећања. Платиш. Па боље и да платиш него да после расипаш сузе кад се заљубиш.* Те и такве мисли су биле помешане са читавим покислим јатима различитих отужних и нихилистичких мисли, успут нагрижених од страсти, а које тако често склизну у душе младих (и не тако младих), и које су обично само знак да срце наново оздрављује. И да ће поново потрчати ка љубави коју сада тако у

сласт куне. Мало затим се поново изгубио у шаренилу свих тих коса и груди, усана и бројева телефона.

- Двадесетогодишња... Зеленоока... Аха... Још каже весела и комуникативна. - Блага сета му протрча преко лица. Није се усуђивао да позове, шта ако му задрхти глас, шта ако зазвучи невешт... Откуцао је поруку:

- Здраво, да ли би дошла у мој стан? За коју цену? - или тако нешто, поруку је одмах избрисао и касније се никако није желео сетити како је гласила. Утом се трже. Помисли да је најпааметније да угаси телефон, истушира се и покуша да заспи.

- Вероватно неће ни да одговори - промрмља у браду. Казаљке су биле гласније и спорије него иначе. Киша је поново почела и својим шумом притисла сумрачни видик зграда и крошњи. Слушао је како Миш преде и готово махнито испијао сок, чашу по чашу. Сетио се мајке, њених речи, поново деде на салашу међу житним пољима који је продао плац како би припомогао унуково студирање... Узео је огласе, исцепао их и бацио у канту. Тако неће падати у искушење да пошаље ону поруку на још неки број - као да се прекопута зграде није налазила трафика. Утом телефон задрхта и он га брзо дохвати заборавивши све малопређашње мисли.

Кроз петнаестак минута је довршио сређивање собе и положио на сто договорену суму, готово цео студентски џепарац за тај месец. Искључио је и телефон како га, случајно, мајка не би позвала. Ускоро би требало да стигне. Трема и адреналин. Чари румене ноћи. Врачар, Нишка улица, приземље и први стан, лево. Неће ваљда да промаши.

Зачуло се звоно. Усковитлао се, занемео, а онда, брзајући, отворио. И мук. А, да се само сетио да погледа кроз кључаоницу? Ма, да није ни уговорио глупи долазак! Сада све џабе. Дошла је. Убила. Казаљке све гласније... И све спорије... Киша.

Слике су му плесале пред очима. Не, не плесале, играле у трансу! Уплакане, избледеле као старе фотографије. Осећао је потребу да протрља очи. Очигледо се нарочито спремила. Нарочито оскудно, таман у складу с приликом, не и с временом.

- Лепа је. И лепша него раније - мислио је. - Само јој је зелени поглед некако мутан, некако налик на рану јесен. Ко јој је крив. Сама се довела дотле. Ипак, има још нечег у том погледу, нечег детињастог и нечег...Ма не... Причињава ми се.

- Уђи - позвао ју је, замуцавши. Позвао ју је, очекујући да ће да се окрене и оде, све је указивало на то: и тај поглед, став... Она се међутим само немо осмехнула меснатим усницама и, корак по корак, ушла.

- Хоћеш сок?

Климнула је главом. Миш је пробио прве челичне дистанце у скученој гарсоњери и ускочио јој у крило; препознао ју је, можда. Мук. Само снебивљиво сркање сока и казаљке. И добовање кише о окно прозора. Размишљао је шта би било најбоље, или најгоре, што би могао да каже. Али, она је нагло спустила мачка из крила и кренула да устаје...

- Стани. Немој одмах да одеш. Сећаш се када си ми поклонила Миша, а он одмах утрчао у оне наслагане цеви иза куће, па није хтео да изађе. Зато си му и дала то име.

Она се насмеја и, сасвим благо, угреја зидове донекле захваћене влагом.

- Како је на факултету?

- Пала сам годину. Није ми ишло. Знаш, рекла сам мојима да радим како бих остала овде.

- Није деловало да ће тако бити кад си прошле године кренула.

- А ти? Шта си уписао?

- Ја? Антропологију.

- Ти си паметан. Теби иду такве ствари. Уклопићеш се. Само, не знам колко је то исплативо. Шта можеш да радиш с тиме?

- А ово твоје је исплативо.

Није ништа одговорила. Само га је погледала оштро и на образима јој заигра онај женски презир, последња одбрана када се нема где. Онда је оборила главу и кренула да нервозно увија прамен косе. Човек некада просто не зна како да пригуши тишину и сву ту шкрипу у њој. Посматрао ју је и кајао се што је то рекао. Знао је да,

ма колико му сад било мучно, ако она оде биће само још теже. Он зажеле да каже нешто умирујуће, нешто лакше, азурније. Ону реч која увек жеже груди. И увек фали. Када би је бар мало развеселио, чак увредио, наљутио, па и да се посвађају, да сломе даљину. Да, то је оно што је фалило. Није редак случај да људи гневом, чак дрскошћу обуздавају сузе, и то прилично успешно.

Са улице су допирали утегнути усклици и жамор - навијачи, пијанци, можда и некакви активисти. Свеједно. Он набаци накривљени осмех, више тужан него циничан:

- Видиш, и не знајући сам тебе одабрао... Само, сада и ниси баш комуникативна као што си написала.

- Знаш, ја сам ово... Ја радим ово непуна два месеца, од августа, краја јула. Епизода. Планирала сам да престанем. Да се запослим негде.

-Зашто бих ти веровао?

- А, ко те тера! Зашто бих се ја теби правдала!

То је варница коју је чекао. Међутим, била је припита. Осетио јој је у даху. Тек тада је то приметио...

- Ко зна шта сада мислиш о мени. Ја не знам ни сама шта о себи да мислим - и пође јој суза. Мук.

- Ни мој поступак баш није за пример - рече он.

Она пружи руку, а чулне уснице јој заиграше између осмеха и плача.

- Заиста пати. Или, пак, глуми. Али, то би било сасвим бесмислено у оваквом тренутку. Ко би га знао -мислио је насувши још једну чашу сока, притом испразнивши флашу. Мајка га сада сигурно зове и брине што је недоступан. Ко зна шта јој сад пада на памет. Јавиће се сутра. Она је привила главу на његово раме.

Валови ноћи и кише су увелико налегли на град. Чуло се само Мишево предење, нека стара балада на радију и понеки кестен који би се разбио о бетон. Ех, радио и његове уврнуте конотације! Њена глава је била на његовим грудима. Његова рука на њеној коси боје житних поља. Драги сланкасти мирис коже помешан с јефтиним дречавим парфемом, и мирис те косе који га је подсећао на призоре које је виђао по календарима, разгледницама.

- Их, када сам послао поруку рачунао сам на вођење љубави, а место тога се сит исплаках. Де, де, мало се шалим. Памтиш ли... Овај, сећаш ли се нашег првог пута?

- Мхм. И мени и теби је било први пут. За летњи распуст, у твом стану.

- Да, моји су тада отишли на море.

- Јој, били смо начисто збуњени.

- Па, не збуњенији него вечерас.

Примеса носталгије пређе њеним лицем и она се додатно приви уз њега.

- А сећаш ли се...

- Да.

Ноћ и трагови кише су се готово истовремено губили у наговештају јутра. Време петлова, када би их било на Врачару. На длановима је, још увек, осећао мирисе њене косе и, сећањем кристализованих, излазака после школе и до детаља познатих улица. Стајао је покрај зида, погледа стакленог и тупог од непроспаване ноћи.

- Хоћеш да те испратим?

- Рекла сам ти да не.

- А, да те платим?

Опет га је само погледала,. Сада више проницљиво него прекорно, као човек који сам себе мерка у огледалу. Он је све то изрицао првенствено ради одбране себе пред собом, ради налажења оправдања. И због тежине нежности. Осећао је да она зна је да је тако. А, знао је и он. Знао и једва се суздржавао да не настави, као да јој је на тај начин праштао и чинио да му бива све дража. Не, непотребно је ишта рећи.

Пригрлио ју је и она се на кратко предала загрљају. Затим се, хировито и нагло, окренула и изашла. Миш је отишао до зделице с млеком. Оловна зора. Још један дан октобра, на граници између обданице и ноћи.

Поезија нашег времена

ТРАГ

Нашао си ме у машти
којом сам немирна лутала
далеким сазвежђима.

Венчао си ме додиром љубави,
дахом купљеним од уздаха
и оживео моје сутра.

Успављивао ме
причајући бајке,
које су давно смислили
Индијанци племена Муран.

А љубав си ми даровао,
садећи је у сваку пору,
и гледао као клија
расте и цвета,
као смиље у касно пролеће,
бришући трагове свих
прошлих времена.

~ Мирјана Бекчић ~

ПРЕСУДНА БИТКА

Не горе ватре које су некад
топиле камен између нас,
и сад поклич промукло режи
чека да *Јуриш* викнеш наглас.

За сваког што нам стане на пут
оружје некад спремасмо давно
без штита, смело пред тобом стојим
а ти у срце нишаниш равно.

Сад ни воде нема што би спрала
заставе бојне, са мача крв
бојиште чека невине жртве,
а мртву љубав, злокобни црв.

~ Гордана Димитријевић ~

СТОЛИЦА

Не желим више
да будем твоја столица
нађи другу
новију
са стабилнијим ногама
од храстовине
спусти свој умор на њу
нека те окријепи
опусти
одавно већ не могу да поднесем
тежину твојих несрећа
да будем твоја столица -
не желим више

~ Јелена Глишић ~

ТРАГОВИ

Не могу трагом у нетрага
јер се изгубио безгласно
у сивилу прошлости.

Не могу ни трагом дедова
јер су без трага оставили
потомке да трагају,
а трага нема.

Не могу трагом ни у бесмртност,
јер само трагови воде у трајање
и опстајање до пуног смисла
и славске иконе која је благослов кућишта,
имена и сржи опстанка
огрнутог временом у коме могу
да се поклоним даровима неугаслих
имена мојих предака.

Не могу трагом ни у прошлост ни
у будућност јер трагови нису навикли
да унапред буду исписани.

Не могу ни ја да оставим трагове
за моје потомке јер сежу само
до колена а ноге додирнуле дно
па по угаслом времену
и мраку корачају везаних очију
да после чикундеде избрише трагове.

~ Драгош Павић ~

СМИРАЈ

Нигде се ништа не чује,
и звони тишина кроз очи и уши.
Нигде се ништа не чује,
сем неми шапат што ме гуши.

Сви гласови редом замукоше,
редом се гасе светла крај пута.
Нигде се ништа не чује,
чак и ветар стаде и заћута.

Што се некад рађало у звуку
смањило се као зрно мака.
Не чује се више нигде ништа,
чак ни киша под стадом облака.

Заћутале гране јасенова,
дивљи кестен сад кришом пуцкета.
Не чује се ништа, нигде више,
чак ни душе са онога света.

Нигде се ништа не чује,
и звони тишина кроз очи и уши.
Нигде се ништа не чује,
Сем неми шапат што ме гуши.

~ Јелена Цветковић ~

ТАЈАНСТВО ЉУБАВИ

Ниси ти моја Шехерезада,
не смишљај тајних љубави приче.
Некад ми беше срећа и нада...
Зашто обмане на бајке личе?!

Нисам још знао ни веровао:
мисао вреба заблуда клета!
Амор се с душом поигравао -
пламтео љубав, лепоту света.

Узалуд песме твојих славуја,
незнанко суђена слепог ми вида,
пољупци страсти у славу бруја
уздаха твојих лажнога стида.

Ниси ми само божанска муза,
варљива Жено уклетата рода!
Исконски цвет си еденских суза,
најгорча магија смоквина плода.

Моћ поезије, жртву највећу,
приносим теби на олтар части.
Не даш ми да ти дарујем срећу,
драгуље Љубави, земаљске страсти.

Оданост моја залуд још светли
љубављу Ромеа, безгрешним пламом.
Кад запевају последњи петли -
загрићу те вечности тамом.

Шехерезада ти моја ниси
да гугучеш ми бајке лукаве.
Пијанство љубави вечне ми ти си,
Усуд тајанства, коб сна и јаве?

~ Ђура Шефер Сремац ~

ЖЕНА СТИЈЕНА

Кад за леђа бремене живот јој зашије,
све концима чврстим да се рашит не да
па кроз сито тугу и срећу просије,
а она кô стијена са висине гледа.

И шиба је вјетар, хладноћа је стеже,
усправна и јака пркоси кроз вријеме,
кад судбина сплете паукове мреже,
не жали се ником, усне јој занијеме.

Из утробе топле нови живот даје,
у мукама рађа ал' јој жао није,
из груди јој млијеко тече, не престаје,
и кад јој се плаче, и тада се смије.

Са трпљењем носи сву тежину Крста,
што јој Господ спусти на уска рамена,
и невоље гаси молитвом из срца,
то не може свако, може само Жена.

~ Рада Јањушић ~

ЈЕСЕН ЖИВОТА

Пола века суморних лета
Прође у мојој самоћи
И док су срећни људи
Напајали се чарима живота
Ја сам лутала
И никад правог пута
Успела нисам наћи
Живот ми је прошао
У болу и немоћи
Лажним зорама
И ноћима без сна.

Где сам погрешила?

А нудила сам огољену
Себе
И после сваког пораза
Чекала сунце да ме огреје
Топлином својом
Сабирам рачуне живота
И све саме нуле
И тако згрчена у неком
Углу земљине кугле
Разочарана у све
Чекам крај живота
Да ме неко однесе
На последње путовање
Моје.

~ Драга Јовић ~

ВРИЈЕМЕ ЧУДА

С руком положеном на вратној рези,
Из метежа раселина камених
Поглед твој заблудели се кези
Сред царствовања битанги снених.

И алка врела у глуво доба чегрта,
Засун гвожђа, и лаве пакосне је ноћас
Не додируј ме, изгнан сам из рајног врта
У крику зоре изгубљен је спас.

Стјеране у свињац земљиног пада
Звијезде обасјавају црнило ти плача
И корак ми троми, вријеме је да се страда,
Винути се треба над оштрице вјековног мача.

На мучном тргу гдје расту бокори суза
Пропадам, душа утоку потребну нема,
Колотрачницама животока врзма се, пуза
Погибељ, страхота грдна, грлећи срце мог тријема.

~ Саша Тадић ~

Епиграми

Никола ЧД Пешић

БИСТРИНА

Кристално је јасно
за лопове нове
да у мутном вешто
и слободно - лове!

БУД(ућ)НОСТ

Устани Србијо,
давно си заспала,
да на власт не дође
нека(ква) - будала!

ЈЕДИНСТВО

Ми смо силан народ,
а лоше живимо
јер никако да се
и - ујединимо!

КРЕТАЊЕ

Нек Србијом НАТО
слободно се креће,
али Србија се
- сагињати неће!

КУРАЖ

Црна Гора храбро
оде од Србије,
па још сад Русији
уводи - санкције!

ЛИЦЕМЕРИ

Они што нас давно
бацише у блато
бадава сад вичу
- нећемо у НАТО!

(M)УЧЕЊЕ

Учио је много,
падао у кому,
како јефтиније
да купи - диплому!

МУКЕ

Када човек има
превелике муке
не пада му на ум
да - прекрсти руке!

ПОБЕДНИК

Првог места он се
најзад дочепао,
јер победник није
тад - учествовао!

СУНЦЕ

Далеко је сунце,
сиромашни зборе,
богати га нађу
чак на - грчко море!

Даница Машић

ПЛАГИЈАТ

Тежња за доказивањем,
Само глупог човека тера,
Да копира недостижног,
Оног који му није мера.

НАЈСКУПЉА КРАЂА

На младима свет остаје,
Режим им је све што може дао,
Осим одговора на питање,
Ко им је будућност украо.

ДУБОКИ КОРЕНИ КОРУПЦИЈЕ

Још је Диоген мрзео корупцију,
За поштеног човека је важио,
Усред дана је изашао из бурета,
И фењером човека тражио.

ЦРНА ТЕХНИКА

Где год нађеш празну главу,
Ту своје мишљење посади,
То је принцип на ком машина
За испирање мозга ради.

ИНСПИРАЦИЈА

Уласком у Европску унију
Европа нам постаје мајка
и даје прилику добром писцу
да никне нова бајка.

АПЕТИТ

Деликатну ситуацију у земљи
Народ доживљава као стрес -
Непотребно, јер смо ми за
Непријатеље прави деликатес.

ПРЕЦИ И ПОТОМЦИ

Да су славних предака потомци,
Млади су живели у вери,
Када је у земљи постало *густо*
Они посташе дезертери.

ДВОЛИЧНОСТ

Ордење, како каже, је заслужио,
Па се редовно у прса буса.
Непотребно, јер понашањем
Подсећа на бога Јануса.

ПРИМАМЉИВА ПОНУДА

У области секса власт треба
Реформе да спроведе,
Тако ће без проблема
Инвеститоре да доведе.

ВИШЕ ОД ОБЕЋАЊА

Кампања је кратка да политичари
Народу кажу шта ће све да ураде,
Кад дођу на власт одрже реч,
Чак и куле од карата граде.

Ђурин кутак

ЂУРИН ПРВИ РОМАН - *Генијални пас Сити*

29.

ПОЛУДЈЕЛЕ ФУРИЈЕ ЈУРНУШЕ НА НАС

Газда се враћао из трговине, ишао је лијевом страном цесте, наишао покрај куће сусједа Ећимовића. Капија је била отворена. Изненада из дворишта је изјурио снажни њемачки овчар Катул, спреман да га растрга. Пас је крупан, јак, изгледа застрашујуће, у њему се накупила мржња према Старом газди и мени. Изазови који су га сатирали, кад год смо пролазили у шетњи покрај њихове куће, сад су букнули у њему, прокључао је вулкан гњева. Сад си мој, помислио је будалести пас, спреман да наскочи на Газду.

- Стоп! - страшним гласом је командовао Газда тако пријетећим тоном да је и капија задрхтала, тоном у којем није било колебања, одлучност у тој ријечи била је недвосмислена, у псу је задрхтало срце, сваки мишић му се скаменио, Катул је стао као машина којој је цркао мотор, страх га је следио, видио је да је Газда немилосрдан, спреман да га голим рукама задави.

- Иди! - испружио је Газда руку, показао према дворишту, куда је упутио згромљеног пса. Газдино лице јасно је показивало ко је овдје господар ситуације, с њега је Катул читао све, видио је страшну снагу која га може смрвити као гњиду, борца који не зна за страх, свјесног своје моћи, видио је опасност с каквом се никада није суочио, заповијед којој се нико не усуђује супротставити. Катул је подвио реп, окренуо се, упутио према дворишту, послушан као беба.

Изгледи који су наговијестили нове промјене у породици били су све очитији. Млада газдарица је почела бујати, постајала је све заобљенија, нова беба је на видику. Ја сам се томе необично радовала, топила сам се од радости, хватала сам прилику да се што више дружим с њом. Кад би она сјела, ја бих легла до њених ногу и наслонила главу уз њих, настојала бити што ближе том малом бићу које се мицало у њеном трбуху. Често бих применила њушку трбуху,

неколико пута удахнула мирис немирног малишана чије се рођење очекивало. Ослушкивала сам његове покрете, откуцаје његовог срца, упознавала га прије него што се роди. И ја сам се претварала у мајку, разњежену, пажљиву, као да је то моје дијете.

Моја су се осјетила веома изоштрила, на дворишту се зауставио аутомобил, дошао је човјек који је Младом газди дуговао новац. Лежала сам у гостинској соби када сам зачула звук кола, рад мотора није ме могао обманути, видјела сам добро тог човјека, осјетила његову мржњу према мојој породици. Почела сам режати да упозорим газде да је стигао човјек који нас не подноси. Газде су се чудиле зашто режим. Како да им објасним? Ни они не знају довољно што значи пас чувар!

Млада газдарица се спремала у трговину. Потпуно се већ заокружила, остало је још десет дана до порођаја. Видим и осјећам све оно што види добар пас чувар: 200 метара даље, према трговини, дворишна капија комшије Ећимовића широм је отворена, он је трактором отишао по дрва, био је лијен сићи с возила и затворити капију. Оба његова пса су одвезана, слободно лутају пространим двориштем, златни ретривер, Златко, и њемачки овчар, Катул, оба крупна, снажна и опасна. Посебно је агресиван Катул, високо наскакује на ограду, раздражен бијесно лаје, веома борбено расположен. Већ сам их добро упознала, сигурни су у своју снагу. Кад сам раније пролазила покрај њиховог дворишта раздражено су лајали на мене, што сам стрпљиво подносила, мирна, али накостијешена, показивала им снажне очњаке. За паметне то је довољно, била сам спремна ако Катул прескочи ограду.

Не смијем пустити Младу газдарицу да иде сама у трговину, знам да ће ићи нашом страном цесте, крај отвореног Ећимовићевог дворишта, пси ће јурнути на њу. Раније сам редовито одлазила са Старим газдом у трговину, сједила сам испред излога, чекала да он купи оно што жели, није ме пуштао унутра. Кад сам схватила да он неће промијенити своју одлуку, дојадило ми је да га чекам на улици, одустала сам да га пратим, али сада је то друга ствар. Стала сам покрај врата, нисам допуштала да Млада газдарица иде без моје пратње.

Газде су гледали час у мене, час једни друге, ништа им није било јасно. Зашто одједном не дозвољавам да Млада газдарица иде без мене?

- Па, добро, идемо када си навалила, видјећемо о чему се ради - рекла је Млада газдарица. Провукла сам се испод њеног позамашног трбуха, истрчала, сјурила се до излазних врата. Трчкарала сам испред ње, сагнуте главе, мирисала залутале трагове, тражила нове на овом терену. Пси ријетко долазе овамо, завезани су у двориштима, сви су на ланцима осим Ећимовићевих.

Наишли смо покрај куће господина Ећимовића. Пензионер, дебељко, одвезао се некуд на трактору, капија је широм отворена. Пси нас спазише, полудјеле фурије јурнуше на нас, већ дуго су чекали овако zgodну прилику. Била сам десет метара испред Младе газдарице. Жућко се устремио на мене, луди Катул, запјењен од бијеса, јурнуо је на Младу газдарицу. Ништа се није одвијало по њиховом плану. Окренула сам се нагло, Жућко је одлетио у празно, Катул није стигао дохватити Младу газдарицу, нашла сам се очи у очи с њим. Изненађење је било потпуно, прије него се успио снаћи, добио је јак угриз у плећку, снажно сам га одбацила предњим ногама, он је затетурао и шокиран пао, ја сам се вратила на Златка. Зачуо се оштар, болан скик Катулов, Златко ми је био већ на дохват зуба, снажно сам га угризла с горњу страну врата, шокиран почео је бјежати у двориште куда је јурнуо и Катул.

Оставила сам Златана и муњевито се вратила Катулу. Прије него што је умакао у двориште још сам једном крвнички загризла његову задњу ногу близу репа. Е, чекај Златане, не можеш ни ти отићи само с једним биљегом, не би било право! Као помахнитала неман налетјела сам поново на Златка дохватила га за лијеву задњу ногу, тамо гдје је она најдебља.

Скичање Ећимовићевих паса, бјегунаца у своје двориште, мијешало се једно с другим, село је одјекивало од њега, кола су га односила цестом за Загреб. Млада газдарица је стајала, уживала гледајући борбу, понос је испунио њене груди, срце јој је живахно куцало од узбуђења, трбух јој је поскакивао од смијеха. Пришла сам јој, она ме захвално помиловала.

- Е, Сити, свака ти част, спасила си ме, заслужила си награду, прави си пас чувар, не хвали тебе бадава Стари газда, сада ћу те и ја хвалити.

То је била моја посљедња борба у којој сам однијела побједу над два пса крупнија од мене, село ће је дуго препричавати, моје газде ће се поносити мноме, Ећимовићеви пси ће у души заувјек носити болни ожиљак срамног пораза пред својим двориштем, неће им више никад пасти на ум да ме нападну.

30.

КАО НАГЛО ПРОЦВЈЕТАО ЦВИЈЕТ КАКТУСА

Оног часа, када је Стари газда доживио срчани удар, доживјела сам га и ја. Ја и он, по много чему били смо исто биће. Никоме нисам знала испричати што ми се догодило, престала су моја уживања, јурњава за лоптицом, нисам више никада потрчала, у шетњу сам као и Газда, ишла лаганим ходом болесног псета, нисам више била спремна за битку ни са псима слабијим од мене. Пси брзо старе, њихов живот кратко траје, гаси се као нагло процвјетали цвијет кактуса, као искра скочила у мрак.

Још смо одлазили на ријеку, али није више било оних наших игара, младост је прохујала! Стари газда је дуго посматрао усамљеног лабуда како љети плива за јатом гусака, зими за лабудовима, увијек сам, без брачног друга, без лабудице коју је неко убио у Сиску код Старог моста. Туга и самоћа лабуда траје до краја живота, кад изгуби брачног друга лабуд никада не покушава наћи новог, њихова је вјерност доживотна. Газда се спријатељио с тужним лабудом, који није хтио мене прихватити за пријатеља, настоји да ме отјера од Газде да би му он могао прићи. Ја му то, наравно, не допуштам, не дам свог Газду никоме!

Држали смо се свог имања, нисмо више одлазили ни у прекрасну грабову шуму, лијево, према Греди. Моја захвалност према Старом газди била је бесконачна, он је све чинио да ми угоди, на тераси је према шуми озидео за једну опеку нижи зид да

бих ја могла видјети преко њега, несметано лајати. Направио је дрвене положене покретне степенице које је поставио до улице, на које сам се ја пењала, и лајала на ноћне скитнице које би покушале ући у наше двориште. Била сам прави члан породице!

Осјећала сам да ме снага издаје, да се мој живот приводи крају. Живјела сам га лијепо и богато, као ниједан пас на свијету, била сам срећан пас. То захваљујем газдама, знали су ме усрећити. Онда када сам била одбачена, прихватили су ме, хранили, његовали, бринули се о мени, вољели ме као члана породице.

Никога није било у кући, остали смо само ја и Стари газда. Он је у својој соби, на рачунару, писао причу *Савршен пас чувар*, заклео се да ће у њој, а можда и у роману, овјековјечити своју Сити. Завукла сам се испод његовог писаћег стола одмах чим сам доживјела нови срчани удар. Још сам имала толико снаге, легла сам ногама окренута према Газди, њушком сам додиривала његове ноге, до краја живота, који је већ био ту, жељела сам да удишем опојан мирис његовог зноја, да осјећам присуство тога драгог ми човјека с којим је мој живот у цијелости највише био повезан, који је за мене измишљао игре и играчке.

Лежала сам тако више од два сата, Газда није слутио што се са мном догађа, занесен писањем приче сав се предао послу. Одједном је Газди постало сумњиво што се тако дуго не мичем, што сам непомична, сагнуо се, додирнуо моје тијело, осјетио је да је оно много хладније него што је икада било. Још сам добро чула када је Стари дозвоа Младог газду:

- Раде, дођи брзо, Сити је у коми!

С великим напором сам се придигнула, довукла у купатило, тражила сам воде. Прије него сам успјела ући, клонула сам на прагу, покакала се и попишала. Остала сам лежати, с предњим дијелом тијела у купатилу, са стражњим у ходнику.

Дотрчао је Млади газда, придигао ме на руке, понио ме као дијете у своја кола, појурио ветеринару, надао се да ме још могу спасити. Ветеринар ми је дао инјекцију да ме опорави, ја сам се још једном трзнула и то је био крај. Угинуо је најбољи пас на свијету,

како ме је звао Стари газда. Ако то можда и нисам била, много сам се трудила да будем, знам да ћу за Старог газду то заувјек остати.

Убацили су мртво тијело драгог пса у црну најлонску врећу, испод храста на дну имања Млади газда је ископао дубоку раку, спустили су мртваца у њу с главом окренутом према кући. Једно вријеме су ћутке стајали покрај гроба и сви плакали: Стара и Млада газдарица, Млади газда и Тони, најмлађи Данијел имао је тек годину дана и није ништа разумио што се то догађа.

Старог газду нису пустили да присуствује сахрани пса од којег је пажљивим васпитањем створио готово човјека, бојали су се да његово срце не би издржало док гледа како на мртво тијело њихове Сити Млади газда набацује земљу.

Док ово пише, Старом газди се сузе слијевају низ лице, сјећа се свих оних неподобштина које му је Сити приређивала, настојала да се с њим игра и надмудрује, да буде паметнија од њега, такмичила с њим.

На гробу Сити, најбољег пса, увијек је засађено цвијеће, Стара газдарица се брине о томе, Стари газда размишља да јој подигне споменик. До тада, изнад гроба вијоре се гране све јачег младог храста, у њима вјетрић пјева вјечну успаванку о прекрасном, незаборавном псу, птице слијећу у крошњу дрвета, одцвркућу пјесму о дивном животу пса којег су многи вољели и поштовали.

Навратите ли када у Жажину, Загребачка 25, близу Сиска, моћи ћете и ви видјети гроб најбољег пса на свијету.

Жажина, 8. августа. 2009.

Дуго, дуго, све до старости, до своје седамдесет пете године, Ђуро Маричић је писао песме за децу и одрасле, путописе, есеје, афоризме. А онда као да се помало заситио тих кратких форми, одлучио је да покуша написати свој први роман. И за мање од годину дана родио се *Генијални пас Сити*. Критичари и читаоци кажу, сјајан роман. Од броја 14 часопис *Суштина* поетике га је објављивао у наставцима и, ево, стигосмо скоро до краја романа. У овом броју објавили смо два последња поглавља.

Енеини дамари

Пише: Енеа Хотић

Цртице из живота

- У оку се разгорела она искра Тебе, па ме угријала.
- Овјековјечен си у моме оку. И вјечан.
- Па како да ја Тебе објасним? Пита ли ико зору зашто свиће или птице зашто југу лете.
- И овог јутра знам да све је добро док ме чувају Твоје жеље!
- Дјељив си само пространством моје Љубави.
- И мисли могу да чувају. Тебе ће моје.
- Достојно срца је да ми недостајеш.
- Сан има окрепљујуће дејство, а Ти? Ти имаш мене.
- Најљепши доручак: сервирај ми се да Ти се сервирам.
- Дошао си таман на вријеме! Ни прерано ни прекасно за Љубав!
- Од крађа преферирам само ону из Шантићеве пјесме: "Крадем Ти се у вечери, у вечери под пенџери...."

- Мисао о Теби - мој водич кроз дан.
- Мисли ткам у ћилим од ријечи. И грлим Те снажно, и једино то ми је важно овог јутра.
- Уздам се у Нас и Наше прољеће.
- Не знам шта прије да почнем. Тебе трајем.
- Ти си моје скривено значење, она златна нит.
- Извољевај ме, по вољи си ми!
- Дукат жут Твој ми је скут.
- Ноћ је само мост до новог дана. И Нас у њему.
- Да сам најјачи цитат Твоје душе! Е, то бих да Ти будем, па ме испијај уснама, милуј ријечима, покривај дахом.
- Да си прича да Те причам, да си верса да Те волим.
- Ти си филигранска посвета на мојој књизи Живота!
- Удјенућу Твој пољубац у косу!

Трагови времена

- Човјек се огледа душом у срцима драгих блиских људи. Кад то знам, никога не могу изгубити, нити се ја могу загубити. Моја мантра кроз Живот.
- Храброст - слиједити знакове поред пута срцем препознате. Јер кога не оснажи Љубав, неће га оснажити ни вријеме што пролази, одлази....граби....
- Мајке су свједоци нашег првог удаха, а ми смо докази да оне постоје. Куд ћеш више од тога?

- Пространства и отворени путеви маме поглед, али на крају тог видика, остаје трачак наде да ипак, ипак негдје на крају постоји друга страна....друга обала...сигуран пламен који грије.
- Одувијек знам да морам преживјети тешке дане. Уздигнуте главе и са осмијехом на лицу. Тебе доживљавам као позлату на својој оловној судбини.
- Само један поглед на Тебе учини да све бриге нестану. Твоја машта и вилењачка дјечија душа ме видају од свих рана. Твојим звонким смијехом, Твојом својеглавошћу и хировитошћу понекад се браним од много горих ствари. Твоја душа ми је мирна лука.
- Иза грубог срца крије се уплашена душа.
- Више од среће је умијеће њеног препознавања.
- Мислим да је истина да само слободан човјек може да направи праве изборе, али не и распуштен човјек, човјек који није уоквирен рукама и мислима вољене особе. Тај рам је моћан и представља талисман, тјера зле силе.
- Шуроваћемо друмови и ја од данас. Сваки пређени километар нека Ти буде загрљај.
- Једино срце може да порази. Људске слабости не. Оне ме чине тужном.
- Наша Љубав налик је слици Твојих мирно склопљених руку на меком јастуку поред мог. Срце ми је баш ту - међу Твојим длановима.

Уредниково ћоше

Пише: Анђелко Заблаћански

СТРАХОВИ

Расута сном
поља жита у погледу зру
и чујем, кô будан да сам
ветар што хучи
у глави
не знам чију - уморну реч оштру
авети што врат ми стежу
кô бачву обручи

И мада знам -
све је у ништавило стало
сенке што зидом
ил' мојим умом
се крећу
тишина и крик су
мртве арије гудало
што и пре свитања сасвим
угаси свећу

А где ми тело
где душа тад су у тами
с тишином
пронашли своје уточиште
не спознах
ни кад зором остадоше
сами
зашто ме сваке ноћи сен
авети иште

ПОЕТСКИ КРУГОВИ

Оставићу перо
метафоре
тинту
и слике што дахом цртам
по прозору
у мени је песник
умро у зениту
на груди стишћући
поезије зору

Продавци празнине за мој
сто ће сести
што бездушјем пишу -
секиром на пању
без снова стихови дршћу
у несвести
јер вампири лебде над нама
и дању

Тихују подневне сенке
сред видика
у крвавом оку вампира и смрти
и стиде се песме
у причи без слика
око плена коло истих
док се врти

И умро бих
тако у стиху сопственом
залуд се плашећи вампира
без зуба
да се не пробудих у сну
неизбежном
са женом што чува стих на дну
пољуба

НОЋ У НОЋИ

Ноћ с кровова пада на
прозорско стакло,
док зидине голе месечину
доје,
гласање је ћука
тишином промакло,
кô низ кичму језа оних
што се боје.

Загрцнута тамом јечи
у даљини
псећа или вучја крв
што леди чула,
и сан који лута негде
у давнини
човек сред нигдине постојан
кô кула.

Пролећни се мирис
уплете у корак,
жене или виле с ватром
у очима,
на уснама дрхти осмех
туђи, горак
и пољубац давно затурен
на њима.